27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7514 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1911 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 Janvier 1911 27me année N. 7514

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
ԽՄԲԱԳԻՐ
ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ
ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
ՏԵՍՆԵԼ Դ. ԷՋԸ
Կ. Պոլիս Ղալաթիա

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ԱԶԳԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹԸ

10 PARAS

آرەولك
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیازی قره كین بویاجیان
درعلیه غلطه
AREVELK
JOURNAL ARMENIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple, Galata

Ազգին Քուէին Ինչու Կը Դիմեն

Ազգային Ժողովը լուծել տալու փափաքողները անուղղակի միջոցներ ալ կը փորձեն։ Այս անուղղակի հնարքներէն են ամենէն վերջին գիւտն է այն առաջարկը թէ Ազգային Ժողովին անդամները խմբովին հրաժարին և տեսնենք թէ Ժողովը, որ այս անգամ որո՛նց վրայ պիտի կեդրոնացնէ իր քուէն․․․։ Եթէ այս թելադրութեան մէջ չարամտութիւն չկայ, այսինքն եթէ Ազգային Սահմանադրութիւնը վտանգելու դաւ չկայ, գոնէ անըմբռնելի թեթեւամտութիւն մը կայ եւ ներելի չէ բնաւ որ առտուն կանուխ խելքին փչածը դուրս տալով մը Ազգ. Սահմանադրութիւնը զոհ ընէ իր մտքի խաղերուն։ Ազգային Սահմանադրութիւնը աւանդ մըն է որուն հանդէպ հոգածութիւն ու զգուշութիւն պէտք է տածել։

Անոր տա՛ռը անաղարտ պահելով, յարգելով միայն կարելի է ազգին այդ իրաւունքը փրկել կորուստէ։ Մինչեւ որ տիրող կառավարութիւնը այն համոզումը չներշնչէ մեզի թէ Ազգ. Սահմանադրութիւնը բարեփոխելու մեր փորձերը երբ իր նկատողութեան յանձնուին, առիթ մը չպիտի համարէ ջնջելու Ազգային Սահմանադրութիւնը, այո՛ մինչեւ որ այս վստահութիւնը չունենանք՝ անհրաժեշտ դաւ մըն է պահանջել ու բռնանալ որ Ազգ. Սահմանադրութիւնը փոխելու է։ Այդ կառավարութեան վարիչները, Իթթիհատականները, գիտենք որ հակառակ են ազգերու ուրոյն Սահմանադրութիւններ ունենալուն, և իրենց այս հակառակութեան պերճախօս ապացոյցը տուին՝ վիժեցնելով Յունաց Ազգային Ժողովը և այս առթիւ Իթթիհատին բերանը՝ Թանին, գրեց թէ Օսմ. կայսրութեան մէջ մէկ Խորհրդարան միայն կայ։ Այն ալ Օսմ. Բարլամէնթն է։

Երբ Իթթիհատը բացայայտ կը յայտնէ իր այս մտքը, ինչպէ՞ս պահանջել որ Ազգ. Սահմանադրութիւնը փոփոխուի՝ պահանջել է պարզապէս որ Ազգային Ժողով գումարելու մեր ազատութիւնը ջնջուի մե՛ր իսկ ձեռքովը։ Գիտէք հարկաւ որ քանի օրէնք այս փոփոխութիւնը վաւերացնել տալու համար պէտք է Բարլամէնթ ղրկել, և անգամ մը որ մե՛ր իսկ ձեռքովը [illegible] ձգեցինք Ազգ. Սահմանադրութիւնը, թէ ետ [illegible] ու կրկնեն այն պատասխանը՝ զոր տուած էին Յունաց ի՞նչ պիտի ընենք։ Ազգային Սահմանադրութիւնը, վաթսուն տարի առաջ, օրուան մը հայերուն իրաւունքով ձեռք անցուած առանձնաշնորհում մըն է։ Այս առանձնաշնորհումին մէջ եթէ փոփոխութիւն ներմուծենք, զանոնք վաւերացնելու և նորէն բարգործելու համար նորէն իրաւունք պէտք է դիմենք։ Բայց հիմա՛ որ սահմանադրական է երկիրը, առանց խորհրդարանին [illegible] անցնելու չի կրնար իրաւունք ըլլալ։ Արդ կրնա՞նք յուսալ, կրնա՞նք երաշխել թէ խորհրդարանը որ ազգերու ուրոյն Սահմանադրութիւն ունենալուն հակառա՛կ է, անգամ մը ձեռք ձգելէ ետքը Ազգ. Սահմանադրութիւնը, զանիկա ողջ դարձնէ մեզի։

Կամ կրնա՞նք ըսել որ ինք ալ իր կարգին փոփոխութիւններու պիտի չենթարկէ մեր Ազգ. Սահմանադրութիւնը, ջնջելով, յապաւելով, ու եղծելով, և այս խոչընդոտումին դէմ ո՞վ պիտի հակառակի, ո՞վ պիտի պաշտպանէ Ազգ. Սահմանադրութիւնը. Զօհրա՞պը, բայց անիկա չարչրուած, եղունգներէն փրցուած բանտարկեալներուն համար ալ իր ձայնը չհանեց. Զօհրապ խոշտանգուածներուն հետ չէ, այլ․․․ խոշտանգողներու դատը կը ստանձնէ ինչպէս հին ռեժիմի պատուհասներուն ամաչկոտ կամ լուր խնդիրը այնքան եռանդով ու [illegible] պաշտպանեց։

Զենք զարմանար, երբ սա ու նա գիւղէն, այս բոլոր փափուկ պարագաներուն անգէտ միամիտներ կը պահանջեն որ «Սահմանադրութիւնը փոփոխուի՛»։ Զենք մեղադրեր զիրենք, որովհետեւ կը հաւատանք որ իրենց այս վտանգաւոր պահանջումը բարեմտութեան արդիւնք է, ու եթէ գիտնային թէ ասով ազգային թանկագին մենաշնորհ մը փճացնելու կը ձգտին, հարկաւ գիտէին կը կտրէին, այդպիսի առաջարկ մը, այդպիսի [illegible] մը հանած ըլլալնուն համար։ Բայց ինչ ընենք ՍԱ մէն երբ կատարելապէս գիտակի՛ց է թէ իր այդ պահանջումը կը մտնի ազգին կենսական կալուածի իրաւունքի մը յափշտակութեան։

Առաւ կ՚ըսէ թէ երեսփոխանները թող ամբողջովին հրաժարին և տեսնենք որ այս անգամ ազգը զո՛վ կ՚ընտրէ։ Լա՛ւ, բայց չի՞ գիտեր թէ վաղը միւս օր կառավարութիւնը կրնայ միեւնոյն պահանջումը ընել, հիմնուելով Առաւի առաջարկը ընդունուած ըլլալուն վրայ։ Եւ այսպէս Ազգ. Ժողովը ուզած ատենը չի՞ լուծեր միթէ։ Առաւ կ՚ուզէ այդ ձեռք կառավարութեան ձեռքը զէ՛նք տալ, փա՛ստ տալ, որպէսզի անիկա ուզած ատենը լուծէ Ժողովը։ Ի՛նչ համարձակութեամբ պիտի բողոքենք, կառավարութիւնը չպիտի՞ ըսէ մեզի. Օրինակը կայ արդէն, ես ալ կ՚ուզեմ որ ազգին քուէին դիմէք, ազգը թերեւս ձեր վրայ վստահութիւն չունի․․․ կը տեսնա՞ք թէ հակառակութեան մոլուցքէն փրփրած վայրկեաններու մէջ ո՛րչափ անխնայ, ո՛րչափ անգութ կը յարձակին ազգին մենաշնորհներուն վրայ, մենաշնորհներ՝ զորս ձեռք բերելու համար Յոյները մինչեւ բանտերը երթալու, նախատուելու, անպատուուելու յանձնառու եղան, բայց դարձեալ չյաջողեցան։ Ինչ հակազգային, ինչ յոռի դաւ մըն է աս։ Իրարմէ ոխ առնելու, վրէժ լուծելու համար կ՚երթան կը զոհեն ազգին փա՛ռքը եղող իրաւունքներ։

Մէկ և կէս օրէն մանրամասնաբար, փաստերով և խիստ թարմ օրինակներով պիտի հաստատենք թէ նոյնիսկ եթէ այսօր Ազգ. Ժողովին անդամները հաւաքական հրաժարական տան ու ազգին քուէին դիմեն, նոյնիսկ սա քանի մը «ազատական»ները իրենց վերջին ապօրէն և հակասահմանադրական յամառութիւններուն երեսէն պիտի կորսնցնեն իրենց այսօրուան աթոռները։ Բայց բուն խնդիրը հո՛ն է որ խմբովին հրաժարական տալու առաջարկը յղացողներն ալ հաւատացած են ասոր. միայն թէ վերջին յոյս մը ունին որ Սոփան ջախջախի՛չ պարտութիւն մը պիտի ունենայ օրինական կարգերուն վրայ և բռնակալութեան այս [illegible] շնորհիւ ինչ որ ձեռք ձըգեն [illegible] էօյլէ տէ [illegible] էօյլէ տէ, կը խօսին անշուշտ Ազատականները, և այս յետին և յետագիմական միջոցն ալ պիտի փորձեն։

Այսօր պզտիկ թիւ մը ունին, այս թիւով իրենց քմահաճոյքին չեն կրնար հպատակեցնել Ժողովը, այս թիւով չեն կրնար վճռող ձայնը ըլլալ Ժողովին մէջ, ուրեմն, մարդիկը կը խորհին որ աւելի լաւ է որ գոյութիւն չունենայ այս Ժողովը, կամ ազգին քուէին դիմելու պատրուակով անգործութեան դատապարտել Ազգ. Ժողովը և այսպէս, օրակարգի խնդիրներու քով եւ արկածի մէջ իրենց հաւանական պարտութիւններուն առաջքը առնել։ Նոյնպէս տարի մը Յունաց Օսմ. Փարլամէնթին նոր ընտրութիւններուն, Ո՞վ պիտի ներկայացնէ հայ [illegible], չէ՞ որ Ազգ. Ժողովը։ Բայց «Ազատական»ները հարկաւ կը զգան որ այսօրուան Ազգ. Ժողովին մեծամասնութիւնը վշտացած է, դառնացած է իրենց դէմ, հարկաւ գիտեն որ անոր վստահութիւնը չարաչար կորսնցուցած են։ Հետեւաբար մեկուսեկս տարի առաջուընէ գետին կը պատրաստեն։ Ա՛ն է՝ ցրուել Ազգ. Ժողովը։ Ասոր համար պատրուակներ ալ կը ստեղծեն արա՛ «Ազգին քուէին դիմենք», «դուք մարտ 31ի կուսակից էք», «դուք ոճրագործներ էք, համիտներ էք», և եթէ կառավարութիւնը գտնայ չըլլայ և իր իսկ ձեռքով լուծէ «ոճրագործներու և մարտ 31ի կուսակիցներու» այս պզտիկ Եըլտըզը, այս Քամարիլլան, այն ատեն թերեւս անկեղծութիւնը ունենան խոստովանելու թէ ինչ է Ազգ. Ժողովը ցրուել տալու իրենց նպատակը։ Դժուար չէ գուշակել թէ ի՛նչ կրնայ ըլլալ անիկա։ Եթէ իրապէս անկեղծ են, սա խոստովանութիւնը հաւանաբար պիտի լսենք իրենց բերնէն. «Պարոններ, մենք համոզուած ենք որ այս անգամ քուէներ պիտի մերժէք մ՚ըն հայ մեպուսներուս, որ մաղ Յունաց ուրանային Կիլիկիոյ աղէտը և անհաւոր խեղճութիւնը, որ ամէն անգամ բերան բանալնուս այն տպաւորութիւնը կը թողէին որ Եսմէնի կամ Տէպլէի երեսփոխան են, որ գացին կամաւորէն պաշտպանել հին ռեժիմի հայակեր պատուհասներուն թոշակ կապուելու պէս անօրակելի դատերը»։

ՏԱԹՈՒ

Լօյէն[*] Սեւերակի Մէջ

ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՎԵՐՅԻՇՈՒՄՆԵՐ

Դիցաբանական անյիշատակ դարերուն մէջ, բնութեան մէջ ապրող ամէն առարկայ իր յատուկ աստուածն ունէր և ամէն աստուած իրեն յատուկ պաշտօնը, մինչ դիցաբանական խաւարին շրջանին մէջ, մինչեւ Դեմեթր իր առատութեան համար, Պղուտոն իր [illegible], Հեփեստոս իր [illegible], Աստղիկ իր գեղեցկութեան, Պոսիդոն իր անդնդախոր ծովերուն, Ապողոն իր քնարերգութեան, Արամազդ իր բարերարութեան և [illegible] ալ [illegible] կարգաւորութեանց համար կը խնկարկուէին, կը պաշտուէին, Կաղանդն ալ իր զօ՛ր, զօրաւո՛ր աստուածն, իր աղբիւր յաւիտենական, մշտաբուխ բարութիւններու, մեծ պաշտամունքի առարկայ կ՚ըլլար։ Հին հեթանոս Հռոմն ու Աթէնքը արտասովոր խրախճանքներ կը սարքէին ի պատիւ Կաղանդի։

Ու քանի որ քրիստոնէութիւնը իր [illegible] զուարթով, անխնայ հարուածներ տարածեց ու յամառօրէն հետապնդեց արմատախիլ ընելու հեթանոս պաշտօնները, սակայն չյաջողեցաւ։ Անդ [illegible] ազգեր, չուզեցին և չկրցան մոռնալ նախնիներու [illegible] սովորութիւններով օծուն, քաղցրիկ ու գողտրիկ աւանդութիւնները։

Թէեւ ոմանք ջնջուեցան, սակայն տեղ տեղ սրբութիւններ մէջ կամ երկու ազգերու մէջ տարբեր տօնունի մը տակ քողարկուեցան ինչպէս է Տեառնընդառաջը, Վարդավառը, բայց Կաղանդը միմիայն Կաղանդը, մնաց միշտ անմահ և արժանի համաշխարհին յարգանաց։

Սակայն հայը՝ ժամանակագրական գաւառացի հայը, պարզ, ինչպէս իր ապրած երկինքը, պարզ՝ ինչպէս զինք շրջապատող բերքը և համեստ՝ ինչպէս իր պաշտելի օճախը, այսպիսի դերերու մէջ, այսպիսի աւանդութիւններու հանդէպ ա՛լ աւելի խանդավառ է և [illegible] պաշտող։

Լօյէ և այսօր, ահա՛ Կաղանդի ուրախութիւնը յատկանշելու համար մեծ ու փոքր գաւառացիներու [illegible]։

[illegible] գուաին[1] մէջ [illegible][2] [illegible]։

Լօյէի քի ֆուշին նուէրներն են ասոնք։ [illegible] Մանկան և Թորոն պապ-պապ[4] են [illegible] Մանկան, Թորոսն ալ [illegible] Թորոն, [illegible] վրայ է։

Մայրիկը կը սասէ. «աղա, [illegible] լօյէն գրդի չի գար.» [illegible] Թորոսը պէ՞տք է որ երեկոյեան լօյէն պիտի չգայ։

Այսպէս մինչեւ երեկոյ բնտանիքը սա քի վրայ է, կը չարէ, կը բռնէ, կ՚եփէ ու կը թափէ։

Գաւառացիի աչքին մէջ լօյէն բան մը կը դնէ, որ ինքզինքը աստուածացնելու [illegible] կ՚ընէ։ Այն օրը մայր դրկ հաւաք դուռ կը կարէն, դրացին դը բացէին, ազգականը ազգականին, հաւ բուսը ազգականին բան մը տալու խեղճին օղուլ ուշախը լօյէի օրը մահրում չի ձգելու համար բան մը, վերջապէս բան մը տալու պատրաստ են։ Երբ լօյէն կը մօտենայ [illegible] իրենց [illegible] մէջ։ Ա՜խ երանի հազար երանի թէ միւս կաղանդ ըլլար... եւ մարդկութիւնը համեղ իր նմաններուն միջեւ [illegible] այն երանի, որովհետեւ երկրի վրայ այն առեն դժբաղդութիւնը գոյութիւն չպիտի ունենար, կեանքը պիտի սխրագործուէր, սեւն ու սուգը պիտի հալէին [illegible] ու վախը ընդ միշտ [illegible] այո՛ պիտի չնանային եւ անդրաշխարհի մէջ երազուած երջանկութիւնը արեւ ու հոգիի անդորրութիւնը, հոս՝ երկրի վրայ պիտի գտնէինք։

Երեկոյ է, երդիքներու վրայ կարծես յաւիտենական խնդութիւն մը կը ծորի. Օդը զուարթ է, երկինք՝ որ օրէր ի վեր թխահոծ ամպերու արգանդէն կ՚անձրեւէր [illegible], պահ մը կը գտնէ բնութիւն [illegible] և ինքն ալ կամակոր կ՚ուզէ [illegible] այս անանց խրախճանքին։ Հայրիկը շուկայէն կը վերադառնայ, պզտիկները կը դիմաւորեն դուրս, ձեռքերը կը համբուրեն և [illegible] անոր [illegible], [illegible], թուզով, ընկոյզով, չամիչով, [illegible]։ [illegible] երազին իրականացումն է այս գիշեր, [illegible] Սեւերակ մը, [illegible] մէն [illegible] վրայ նորոգուած մրգեր և ուտելիքներ։

Սեւերակէն առաջ գեղջուկաններ [illegible] յատուկ սամաւար մը, կամ վարժապետ կողմէ գրուած [illegible] մը կը կարդան հայրիկին առջեւ։ Ես ալ կը յիշեմ Լօյէի օրը սամաւար մը պատրաստած ըլլալը, Ա. Տարի Մայրենի լեզուի մէջէն գոց ըրած [illegible] «... [illegible] ...»։ Այս ամէնուն հետ կարծես այս գիշեր սահման ու զուարթութիւն չունի։ [illegible] կը կախեն, իրենք ալ կաղանդալ կ՚ուզեն, կաղանդի [illegible] չունենալուն փափաքը առնելու համար այս առթիւ մեզ մէ [illegible] կը խնդրեն։ [illegible] մը կ՚ըսեն, [illegible] անգամ կը սորվէ բան մը տալու, այս է. «Կէյզէրչէկ[1] [illegible]»։ [illegible] «Սարէ սալէ, [illegible]» [illegible]։

Զարմէ մը ննջելով, որ մը [illegible] բակի մը մէջ [illegible] կը դնէ։

Իսկ առաւօտուն, այսինքն ճիշդ [illegible] մէկին, ամէն մեծ հայրը [illegible]։

Տեղական հին աւանդութիւնը [illegible] բան կը պատմէ Լօյէի առթիւ, կ՚ըսեն թէ ո՛վ որ Կաղանդի գիշերը [illegible] (չէ՞ որ [illegible]) [illegible], կամ ո՛վ որ այն օրը [illegible], [illegible] չի ծուլանար, չը թմբլնար եայլն։

Ցանկալի մէկ [illegible] գիշերը [illegible] կ՚եղէր հնչել ժամին կոչնակը, մեծ ու փոքր եկեղեցի կը փութան, մինչդեռ ժամուն մէջ փոքրեր, նախընթաց երեկոյեան Լօյէի բարիքներուն վրայ խօսելու կը խօսին, անգին ծերեր ու չափահասներ գթութեան և պաղատանքին նոր տարւոյն հետ նոր, մինչ նոր օրեր, անխռով երջանկութիւն, իրենց և զաւակներուն համար ալ [illegible] սրտով ու զգացուն սրտով տուն կը վերադառնան։

ՄԻՆԱՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

---

[*] Սեւերակի մէջ այսպէս կը կոչեն կաղանդը։

ԾՆԹ. (1) Գուատաքարք = միջակ սանդ. (2) Աղնձաած = խարկուած. (3) Պէշլէկ = փեքրիկ. (4) Պոպոզած = կէկզած։

[1] Կէյզէրչէկ = Կաղանդ։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՏԻՐԱՇՕՆ

Տեղւոյս մէջ Տիկնանց Ժամանակաւ մը կազմուած է որ շրջելով տուները ի նպաստ [illegible] բանտարկեալներու դրամ կը ժողվէ։

Այս տիկինները, առանց ձեռքերնին ունենալու [illegible] պաշտօնական վաւերաթուղթ իբր նպատակակ, կ՚այցելեն շատ մը տիկիններու որոնցմէ ոմանք կը պահանջեն պաշտօնական վաւերաթուղթ մը զիրենք հաստատող։ Եւ կասկածելով թէ մի գուցէ դրամը այդ անուան տակ տարբեր նպատակներու ծառայէ, չեն ուզեր դրամ տալ։

Պատահմամբ կը տեղեկանամ անցեալ դարձածին և նոյնիսկ յաջորդ օր հանգանակիչ տիկիններու նոր այցելութեանց մտադրութիւններ, կը թելադրեմ ծանօթներուս որ այլեւս դրամ չի տալ, քանի որ զիրենք հաստատող որ և իցէ պաշտօնական գրութիւն մը չունին։

Եւ առաւօտեան օրուան նիւթ եղած էր այս անօրինական [illegible] դրամ հաւաքելու ձեռնարկը, այրերէն ալ շատեր [illegible] տիկիններուն [illegible] թէ [illegible]։ Ասոնցմէ մէն ալ ես եղած եմ, որ բացարձակապէս յայտարարած եմ թէ ոչ միայն դրամով, այլեւ [illegible] կրնայինք փոխարինել կովկասահայերու [illegible] համար։

Դիւանի [illegible] որ հաւաքուած դրամներէն ալ արդէն [illegible] է որ [illegible] են։ [illegible] (իբր թէ [illegible]) [illegible], [illegible] կը հարցնէ, կ՚առնէ [illegible] և կը յայտարարէ թէ [illegible] (Թիֆլիս [illegible])։

Ուրեմն ինչպէս ուրիշները, նոյնպէս ես ալ իրաւունք կ՚ունենանք, զէթ այս անգամ կասկած ունենալու այս հանգանակութեան մասին։ Եթէ իբր հաւաքողներ կը հաւաքէին այս դրամները պէտք էր որ Պատրիարքարանէն կամ Թաղականութենէն կնիքով վաւերաթուղթ մը ունենային իրենց քով։ Եթէ իբր Դաշնակցական նոյնպէս կնիքով վաւերաթուղթ մը, քանի որ ոչ այս, և ոչ այն ունէին, ինչպէս ձեռնըզգած չմնայինք, և ինչո՞ւ կը բարկանայ այդ գործաւորը... տիկինը, չէ՞ մի որ տասնօղ մը պահանջելու ալ իրաւունքը կ՚ունենայ մէկը։

Թող լաւ գիտնայ տիկին Գայիանէն որ իր ազատամոլներուն և բողոքներուն, որ և իցէ գործ կամ դեր չեն կրնար ունենալ իրականութեան առջեւ, մի միայն ուղղութեամբ է որ կը յաջողուի։

Վ. ՏԱՐՍՕՆԵԱՆ

* * *

ՄՈՒՇ

Տեղւոյս Մխիթարեանց Տեսուչ Հայր Նալպանդեանի գործունէութիւնը ու պարտաճանաչութիւնը արդարեւ գնահատելի է։ Արդէն քիչ ժամանակէն ամէնուն ուշադրութիւնը գրաւեց։ Ցեղային կեանք մը բերաւ երբ ստանձնեց իր պաշտօնը։ [illegible] ուսանողները, [illegible] դասատուները և հարկ եղած միջոցներով նախկին թոյլ ու դանդաղ դասընթացքը կենդանացուց։

«Հայր Ստանիսլաւ եկաւոր [illegible] բաւական եղաւ արդէն ցնծում մը ներշնչելու ներկայ և բացակայ աշակերտներուն։ Երկրորդ անգամն է որ կ՚ըստանձնէ տեսչութիւնը. տասնեակներուն մէջ արդէն արդիւնաւորած է խումբ մը պատանիներ որոնք [illegible] տեղ մը գրաւած են այսօր։ Հիմայ երկրորդ շրջանն երկրորդ տարւոյն մէջն է, աշակերտներուն թիւը և դասատուներուն գործունէութիւնը նախորդ տարւոյն վրայ խիստ աւելի է։ Մէկ խօսքով կարելի է ըսել թէ յիշեալ տեսուչը մեզի համար ճշմարիտ աղ մըն է որուն ամէն մարդ ալ պէտք ունի։

Մի միայն Մխիթարեանց գործելակերպի սա կէտն է որ աւելի նկատողութեան առնուած է մեր մէջ թէ իրենց վարժարանը աւելի փոյթ կը տարուի քան գիւղերուն (Աւրինչ, Ցօղանք, Նորշէն)։ Գիւղացին բնական պատճառներով ինքզինքը [illegible] անկարող կ՚զգայ քաղաքին մէջ ուսանելու։ Եւ այս պատճառաւ չի կրնար օգտուիլ։ Մինչդեռ քաղաքացին կարծես հարազատ զաւակ մը, կը վայելէ լիովին բարիքները։ Նա է որ բարձրագոյն նախակրթարանը կ՚աւարտէ, նա է որ Տրապիզոնի Մխիթարեանց կրթարան կ՚երթայ, նա է որ Մուրատ-Ռափայէլեան Լիկէոն պիտի մտնէ և համալսարանէն դուրս պիտի գայ միմիայն իրեն համար գործելու և ապրելու ինչ որ քաղաքացիին յատկանիշն է։—

Միթէ չկա՞ն հնչա միջոցներ ինչպէս գիւղացի ուսանողին որ աւելի ընդունակ և կարող է։ Օրինակ, երեք գիւղերուն մէջ նոյնպէս ունենալ Մշոյ նախակրթարանին հաւասար դպրոց մը, կամ գէթ տարեկան քանի մը աղքատ գեղացի ուսանողներ միաբանութեան ծախսով ընդունիլ Մշոյ նախակրթարանին մէջ, որ անկից ղրկուին աւելի բարձր վարժարաններ։ Եւ կամ գէթ ներկայ Հայ-Կաթոլիկ վարժարանի և ուսումնասէր Յ[illegible] դասատուները ղրկուին Վենետիկի Լիկէոն մէկ-երկու տարուան համար, սերտելու, շրջաններն վերադառնան իրենց պաշտօնատեղին եղող գիւղերը։ Բաղդաւորութեան յառաջդիմութիւնը միայն իրեն համարէ, մենք պէտք է գեղացիին կրթութեան ալ խանդանք, նա էր որ իր քրտնաթոր ալ խառնելով մեր հայրենիքը ջանաց կանգուն պահել։ Անկից պէտք է գայ մեր Մեսրոպը, մեր յուսացած բարիքները։ Ահա զայս կը խնդրեմ հանուր գեղացիներու կողմէ։

ՊԵՏՐՈՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՆԱԽՈՐԴ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՕՐՄԱՆԵԱՆ Ս.Ի ԴԷՄ ԵՂԱԾ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

«Լահէյի հեռագրին մասին Օրմանեան Ս. անձնապէս իմ կարծիքս տուած չէ. միայն որքան որ կը յիշեմ Յանձնաժողովին ժողովքի մը մէջ կամ վերջը լինելն կարելի է սուղել հեռագրին թուականին բաղդատելով յիշեալ ժողովքին թուականին հետ 1-2 օր տարբերութեամբ, վասն զի նոյն ժողովքին նիւթերն անցի կ'ունենային երբ պէտքն զգացուէր։

«Ժամանակ անցած լինելուն, աւելի որոշ տեղեկութիւն տալ չի կարենալուս կը ցաւիմ»։

Կամենալով նոյնիսկ «պատգամաւորին» իրեն կարծիքն առնել այս նկատմամբ և ճշգրիտ գաղափար մը կազմել եղելութեան մասին, Յանձնաժողովս ուղղակի դիմեց Մինաս էֆ. Չերազը, որ յատենի ժողովիս յայտնեց թէ՝

«Լահէյի Վեհաժողովին դիմելուն նպատակն էր Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածին համաձայն խնդրել Տաճկահայոց կեանքի, գոյքի և պատուի ապահովութիւն. Պոլսէն վստահելի աղբիւրէ մը ինծի իմաց տրուած էր թէ Բաւրլեան փաշա յաջողեր է խօսք առնել Նախագահէն, որ Հայոց խնդիրը արձանագրութեան ալ չանցնի»։

Չերազ էֆ.ի բացատրութիւններէն և ներկայացուցած փաստաթղթերէն երեւցաւ որ Յանձնաժողովիս ձեռք բերած թիւերն ու տեղեկութիւնները ճշգրիտ են, այն է՝ Չերազ էֆ. իր առաջին դիմումն ըրած է Վեհաժողովի նախագահութեան 1899 Մայիս 18ին գրաւոր կերպով, որուն պատասխանը չստանալով Մայիս 22ին կ'երթայ Նախագահը տեսնելու, «Ն օր վէրբլ բող գայ» կը պատասխանուի, բայց այն օրը՝ 24ին՝ բացարձակապէս կը մերժէ ընդունիլ զինքը։

Այնուհետեւ Չերազ էֆ. կրկին նամակ կը գրէ և Մայիս 27ին կը ստանայ գրաւոր, մերժողական սա պատասխանը՝

«Քօնֆէռանս դը լա Էէ
Լա-Հէյ լը 27 մէ 1899
Մսիէօ.
Տ'աբրէ լէ զ'օրտրը դը սօն Էքսէլանս Մ. լը Բրէզիտան դը լա Քօնֆէռանս դը լա Էէ, ժ'ը ա ալէ՛ն ռըսիւ Վօտրը լէթրը տիւ 24 մէ տէռնիէ ժ'է լ'օնէօր դը վու էնֆօրմէ քը բաւր էնթրից բօլիթիք էրան էքսքլիւ տէ տէլիպէրասիօն դը լա Քօնֆէռանս օֆիսիէլ ռէբիւնիս ը բէօ վու քէրրը սօնէ բուր լա միսիօն սօն վու բ էբսմէտէ էբրը սօմէ բար լէ Քօլօնի դ'Արմէնիէնս ան Պիւլկարի, ան Էժիբթ է ս'այլօր.

Վեօյլէ ակրէէ, Մսիէօ, լ'ասիւրանս դը մա քօնսիտէրասիօն լա բլիւ տիսթէնկէ,
Ի. Վան Էյ
Սէքրէթէր-ժէնէռալ դը լա Քօնֆէռանս դը լա Էէ»։

Չերազ էֆ. յարեց թէ ինքը կանխաւ, Անգլիայէն դեռ ճամբայ չելած, գիտէր որ Վեհաժողովը այլ և այլ հասարակութեանց խնդիրներով պիտի չզբաղի, բայց գիտնալով հանդերձ գնացեր է։

Հարկ եղաւ դիմել պատմութեան և տեսնել թէ ինչ կարելի եղաւ քաղել պատմութենէն։

⁂

Մարթէնս ամբողջ հատոր մը նուիրած է 1899ի Լահէյի խաղաղութեան Միջազգային Վեհաժողովին (*)։

1899ի Վեհաժողովին պաշտօնը, ըստ Մարթէնսի կանխապէս գծուած և որոշուած էր Ռուսաց արտաքին գործոց նախարար կոմս Մուրավիէֆի 1898 Դեկտեմբեր 30 թուակիր շրջաբերականով և տէրութեանց կողմէ համաձայնութիւն գոյացած էր այդ առթիւ. այնպէս որ Վեհաժողովը չէր կրնար որոշեալ ծրագրէն դուրս ոեւէ խնդրով զբաղիլ։

1899 Մայիս 18ին տեղի կունենայ Վեհաժողովին առաջին նիստը։ Բացման ճառին մէջ Կոմս Մուրավիէֆ կրկին կը հաստատէ նախորոշ ծրագիրը։

Երկրորդ նիստը տեղի կունենայ Մայիս 20ին։ Այս նիստին մէջ Վեհաժողովը դարձեալ կորոշէ որ ինք ձեռնհաս չէ ժողովին համար գծուած շրջանակէն դուրս որեւէ ուրիշ խնդրով զբաղիլ։ Այս նիստին մէջ է, որ կորոշուի՝ ժողովը դռնփակ ըլլալով հանդերձ՝ Դիւանի հարկ տեսած տեղեկութիւններն հաղորդել մամուլին և հեռագրական գործակալութեանց։

Մայիս 23ին կը գումարուի երրորդ նիստը և այնուհետեւ ամիս մը, մինչեւ Յունիս 20 նիստ տեղի չունենար։

Չերազ էֆ.ի դիմումին ու մերժումին մասին ոեւէ յիշատակութիւն չ'կայ արձանագրութեանց մէջ։

Մայիս 14ին, երբ Վեհաժողովի նիստերն ընդհատուած էին արդէն, Չերազ էֆ. իր երկրորդ դիմումին մերժման պատասխանը կստանայ։ Նոյն օր երեկոյեան ժամը 2 18ին Բարալէն հեռագիրը կը գրէ Օրմանեան Սրբազան։

(*) Ռըքէօյլ ժէնէռալ. II սէրի թօմ XXVI։

ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂ ՀԱՅՈՑ ՀՈՂԱՅԻՆ ԽՆԴՐԻՆ ՄԱՍԻՆ

Պետական Խորհուրդը կ'ուսումնասիրէ հետեւեալ օրինագիծը, որ կը վերաբերի 1324 յուլիս 10էն առաջ օտար երկիր գացած և հիմա հայրենիք դարձող օսմ. հպատակներուն հողային և կալուածական խնդիրներուն.

Յօդ. 1.— Անոնք որ 1324 յուլիս 10էն առաջ օտար երկիր գացած և հիմա վերադառնալ ուզած են, երեք կարգի կը բաժնուին։ Ա. կարգին մէջ են անոնք որ մեկնելու ատեն, պետական այդ ատենուան որոշումին համաձայն, մարմնակ առած թողած են օսմ. հպատակութիւնը և իրենց անունը ջնջուած է պետութեան տոմարէն. ասոնք ենթակայ են օրինական ընդհանուր տրամադրութեան։ Բ. կարգին մէջ են անոնք որ, ըստ օրինի, առանց օսմ. հպատակութիւնը թողելու՝ փախուստ տուած են և օսմ. կառավարութիւնը զանոնք հանած է իր հպատակութենէն։ Գ. կարգին մէջ են անոնք, որ փախուստ տուած են և սակայն օսմ. հպատակութենէ հանուած չեն։

Յօդ. 2.— Անոնք որ ըստ օրինի օսմ. հպատակութիւնը առանց թողելու փախուստ տուած են և օսմ. հպատակութենէ հանուելէ յետոյ վերադառնալ ուզած և նորէն ընդունուած են օսմ. հպատակութեան մէջ, այդպիսիներուն փախուստէն առաջ իրենց արձանագրուած կալուածը կառավարութեան կողմէ եթէ «մահլուլ» նկատուելով աճուրդի դրութեամբ ծախուած են, կառավարութենէն պէտք առնեն կա՛մ իրենց աճուրդի գինը կամ և կամ այդ կալուածներուն մօտ գտնուածքին համարժէք անմշակ հող կամ «մահլիւլ» հող։ Վերադարձողները այս երկուքէն մէկը ընտրելու մէջ ազատ են։ Մէկուն՝ «մահլիւլ» նկատուելով ծախուած կալուածին համարժէք ուրիշ կալուած մը տալու համար նկատի կ'առնուի նախկին կալուածին արդի գինը։ Եթէ աճուրդով ծախուելէ ետք կալուածին վրայ շէնք շինուած և ծառ տնկուած ըլլայ՝ այս յաւելումը նկատի չ'առնուիր գնահատումի միջոցին։

Յօդ. 3.— Եթէ օտար երկիր փախչողի կալուածը ժառանգութեան մը հետեւանքով իր ժառանգորդներուն փոխանցուած է, կառավարութիւնը այդ կալուածին գինը կամ անոր համարժէք ուրիշ կալուած մը չի տար։

Յօդ. 4.— Եթէ Բ. և Գ. կարգի փախստականները իրենց մէկ կալուածը պահանջեն, այդ կալուածը տեղւոյն Մէճլիսը Իտարէին որոշումով, իր արդի գրաւիչներէն առնուելով, կը տրուի անոնց, պայմանով որ աւատատէրէն վերադարձողները «Թափու սէնէտի» ունենան իրենց ձեռքը, և կամ եթէ «Թափու» չունենան, «Թափու գալէմի»ին մէջ անուններն արձանագրուած ըլլայ և արդի գրաւիչին ձեռքը «Թափու սէնէտի» չըլլայ և կամ «Թափու գալէմի»ի մէջ գրաւիչին անունը արձանագրուած չըլլայ և արդի գրաւիչները այդ կալուածին վրայ տուն շինած կամ ծառ տնկած չըլլան։ Միայն թէ փախստականները միաժամ հատուցումի պահանջը պէտք է ընեն պատկանեալ դատարանէն. իսկ գրաւիչը միշտ իրաւունք կ'ունենայ դատարանին դիմելու։ Կալուածներուն վրայ եթէ վերոյիշեալ կերպով ոեւէ յաւելում մը եղած ըլլայ, այդ յաւելեալ մասին գինը կալուածին գինին հետ նկատի կ'առնուի։ Եթէ կալուածին գինը աւելի է վրան շինուած շէնքին կամ տնկուած ծառերուն գինէն, այդ յօդուածին առաջին մասին տրամադրութեամբ Մէճլիսը Իտարէի որոշումով այդ կալուածը կ'առնուի իր գրաւիչին ձեռքէն և շէնքին ու ծառերուն գինը մաս առ մաս վճարուելով տեղական ամէնական գանձէն, կառավարութեան ձեռքով կը տրուի գրաւիչին։ Սակայն եթէ շէնքին ու ծառերուն գինը աւելի է կալուածին գինէն, այն ատեն կալուածը կը մնայ իր գրաւիչին ձեռքը, կալուածին գինը մաս առ մաս վճարմամբ կը գանձուի և կառավարութեան ձեռքով կը տրուի փախստականներուն և կամ 2րդ յօդուածին տրամադրութեամբ, այդ կալուածին համարժէք ուրիշ կալուած մը կը տրուի փախստականին։

Յօդ. 5.— Փախստականները եթէ «Թափու սէնէտի» ունենալով կամ «Թափու»ի մէջ արձանագրուած ըլլալով՝ իրենց կալուածը պահանջեն և կառավարութիւնը «Հագգը գարար»ով (հոն հաստատուած ըլլալու իրաւունքով) այդ կալուածին գրաւիչին «Թափու սէնէտ» տուած ըլլայ կամ այդ հողերը գաղթականներու տրուած ըլլան, այն ատեն կա՛մ այդ կալուածին գինը և կամ 2րդ յօդուածին տրամադրութեամբ այդ կալուածին մօտ համարժէք կալուած մը տրուի փախստականին. այդ երկուքէն մէկուն ընտրութիւնը փախստականներուն թողուած է....

Յօդ. 6.— Փախստականները եթէ «Թափու սէնէտով» կամ «Թափու»ի մէջ արձանագրութիւն ունենալով՝ իրենց մէկ կալուածը պահանջեն և այդ կալուածը աճուրդով ծախուած ըլլայ, ըստ 2րդ յօդուածին՝ կառավարութիւնը անոնց փոխարժէքը կուտայ։

Յօդ. 6.— Նախորդ յօդուածներուն մէջ յիշուած կալուածի գինը ու համարժէք կալուածը նախ կը գնահատուի կալուածի գնահատիչներուն ձեռքով և եթէ փախստականներու կողմէ առարկութիւն ըլլայ, տեղւոյն Իտարէի ժողովը երկրորդ անգամ կը քննէ զայն։

Յօդ. 8.— Եթէ փախստականները առանց «Թափու սէնէտի» կամ «Թափու»ի մէջ արձանագրութիւն ունենալու՝ իրենց մէկ կալուածը պահանջեն, գրաւիչներուն ձեռքէն այդ կալուածը չառնուիր, այլ անոնց (փախստականներուն) կը ծանուցուի թէ կրնան դիմել պատկանեալ դատարանին։

Յօդ. 8. Եթէ փախստական մը ըստ վերոյիշեալ յօդուածներու Մէճլիսը Իտարէին կամ դատարանին դիմէ, կալուածին կերպով վճարուելիք ծախքերը կը յանձնուին և Իտարէի ժողովին կամ դատարանին վճռին գործադրութեան միջոցին կ'առնուին։

Յօդ. 10.— Փախստականները այս օրէնքին հրատարակութենէն թուականէն մինչեւ 3 տարի միայն կրնան օգտուիլ այս օրէնքին տրամադրութենէն, անկէ ետք ոեւէ դիմում նկատի չառնուիր։

Յօդ. 11.— Այս օրէնքը պիտի գործադրուի ներքին գործոց և դատական նախարարութեանց կողմէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԽԵՆԹ ՄԸ Պ. ԳՐԻԱՆԻ ՎՐԱՅ ԶԷՆՔ ԿԸ ՊԱՐՊԷ

Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին յունուար 4ի նիստին մէջ, երբ ներքին գործոց նախարարութեան պիւտճէին վրայ վիճաբանութիւններ կը կատարուէին, ունկնդիրներուն մէջէն մարդ մը դրանին մէջ րէվոլվեր մը պարպեց։ Արձակուած գնդակներէն մէկը Պ. Գարանի կողմը գնաց, բայց չհանդիպեցաւ. ասկէ ետք ներքին գործոց ենթանախարարութեան դիւանապետ Պ. Մրամն վիրաւորուեցաւ։ Ոճրին հեղինակը Կ... անունով նախկին պաշտօնատար մըն է։ Արդէն ատկէ առաջ յիմարանոց դրուած է եղեր, Սէն Սէպաստիէնի անցք. հիւպատոսին վրայ առանց պատճառի զէնք պարպած ըլլալուն համար։

ԲՈՍԹԱՄԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԱԶՕՆՈՎԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բեթերպուրկէն յունուար 3 թուականով կը հեռագրեն «Նովոյէ Վրեմեայի խմբագիրներէն մէկը, Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Սազոնովի հարցուցած էր թէ ի՛նչ է պարունակութիւնը այն յիշատակագրին, որուն մէջ պարզուած են Բոսթամի տեսակցութեան ատեն կատարուած խօսակցութիւնները, որոնց վրայ այնքան գրուեցաւ եւրոպական մամուլին մէջ։ «Դիւանագիտութեան մէջ, պատասխանեց է նախարարը, օրէնք չէ լուրեր տալ այնպիսի խնդրի մը մասին որ վերջնականապէս լուծուած չէ։ Ասկէ զատ այս պահուս աւելորդ է Բոսթամի տեսակցութեան վրայ խօսիլ։ Այս մասին ամէն բան ըսուած է որ կրնամ կրնենք։ Երկու կողմերն ալ համաձայնութեան մը յանգելու պէտք պիտի խմանք և այն ատեն համաձայնութեան խնդական պայմանները պիտի կրնանք հրատարակել։»

ԾԱՄՈՒԼԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Պ. ԲԻՇՕՆԻ ՃԱՌԻՆ ՎՐԱՅ

Անգլիոյ ազատական կուսակցութեան օրկանը, Ուէսթմինսթըր Կազէթ, կը գրէ. «Պ. Բիշոնի ճառը շատ համակրանքով և համոզումով պիտի կարդացուի։ Մենք չենք կարծեր որ երկու ազգերը իրարու միացնող բարեկամութեան անխուսափելի հետեւանքը երրորդ ազգի մը շահերուն դէմ ըլլայ։ Ինչպէս վաճառականութեան մէջ, երկրի մը բարգաւաճումը ուրիշ երկրի մը բարգաւաճմանը կապուած է, այնպէս ալ դիւանագիտական գործերուն մէջ, զինակցութիւններն ու բարեկամութիւնները ուրիշ զինակցութիւններ ու բարեկամութիւններ առաջ կը բերեն։ Այս պայմաններուն մէջ նախանձը ապուշ բան է...։»

Մորնինկ Փօսթ կ'ըսէ թէ Պ. Բիշոնի ճառը թէ՛ ճշմարիտ է և թէ ողջամիտ կերպով պատրաստուած։ Այս թերթը կը գովէ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարը, որ ապացուցուց թէ ռուս-գերմանական համաձայնութիւնը ոչ էթ տուն կը հասցնէ Ֆրանքօ-ռուսական զինակցութեան և թէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի համաձայնութեան ցոյց տուած վար անկէ անձրեւ բան չունի երկիւղ։ Պահպանողական թերթերէն մէկը, Տէյլի Թէլէկրաֆ, այնպէս կը կարծէ թէ Պ. Բիշոնի ճառը պիտի հանդարտեցնէ այն չափազանցուած վախերը որոնք չորս դին տարածուեցան Բոսթամի մէջ կատարուած ռուս-գերմանական բանակցութիւններուն առթիւ. «Բոլոր անոնք որ, կ'ըսէ, մէկ կողմէ Բարիզի և Բեթերպուրկի մէջ զինակցութիւն մը գոյութիւն ունի և միւս կողմէ սերտ համաձայնութիւն մը կայ Ֆրանսայի և Անգլիոյ մէջ. ո՛չ մէկ չան կրնայ նուազեցնել Զարին կայսրութեան, բրիտանական կայսրութեան և Ֆրանսական հանրապետութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող աւելի ընդհանրական համաձայնութիւնը։»

⁂ Աւստրիական թերթերէն մէկը, Նոյէս Վիէնըր Թակպլատ հետեւեալ կերպով կը խօսի Բոսթամի տեսակցութեան առթիւ ծագած խնդրին վրայ. «Մենք այնպէս կը նկատենք թէ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան ղեկը այնպիսի մարդու մը ձեռքն է՝ որ Եւրոպայի արդի կացութիւնը յստակօրէն կրնայ դատել, որ՝ միջազգային քաղաքական գործերու մէջ չմտներ և այս ձեւով անգամ մը եւս ապացուցուց թէ խաղաղութեան դատին համար կ'աշխատի։» Նոյէ Ֆրայէ Պրէսէ որ ամէն քաղաքական խնդիրներու մէջ Պ. Իզվոլսքիի մէկ խաղը կը տեսնէ, կը կարծէ թէ այս անգամ ալ գործին մէջ ազդեցութիւնը կայ Ռուսիոյ արտաքին գործերու նախկին նախարար Իզվոլսքիի որ հիմա Բարիզի դեսպան է։ Եւ բուլէ նոր յիշեալ թերթը աւստրօ-հունգարական դիւանագէտներուն կը յանձնարարէ զգոյշ ըլլալ։

⁂ Պ. Բիշոնի ճառը Իտալիոյ մէջ ալ շատ նպաստաւոր տպաւորութիւն թողուց է։ Քաղաքական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ ռուս-գերման համաձայնութիւնը կ'ապացուցանէ թէ այսուհետեւ բոլոր ազգերը իրարմէ քաղաքականութեան կը հեռանան, մասնաւոր խնդիրներու մասին համաձայնութիւններ կնքելով, եւ նոյնիսկ այդ ազգերը յաճախ տարբեր զինակցութիւններու և համաձայնութիւններու կը պատկանին։ Թրիպունա կ'ըսէ. «Ուրախ ենք որ Պ. Բիշօն իր ճառին մէջ ակնարկութիւն ըրաւ Պալքաններու մէջ Ֆրանսայի և Իտալիոյ համագործակցութեանը. կը մաղթենք որ այս ձգտումը աճում ունենայ։»

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Բարիզէն Օսմ. Լոյտ կը հեռագրեն յունուար 5 թուով. «Նիւ-Եօրք-Հէրըլտ Բեթերպուրկէն հեռագիր մը ստացած է, որուն համաձայն, Սըր Էտուըրտ Կրէյ Լոնտոնի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշայի կծու դիտողութիւններ ըրած Թուրքիոյ բանած ընթացքին համար պարսկական խնդրին մէջ։ Անգլիոյ արտաքին գործոց Նախարարը Թէվֆիք փաշան հրաւիրած է Բ. Դրան զգուշացնելու որ Թուրքիա ալ եւս չզբաղի Պարսկաստանի կ ճռոռ գործերով։»

ԵԷՄԷՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Եէմէնի մէջ կացութիւնը ծանրացած ըլլալով, կառավարութիւնը որոշած է զինուորական մեծ արշաւախումբ մը ղրկել Եէմէն, արագ ցեղին գոլբերական ապստամբութիւնները զսպելու համար։ Գերմանական պահեստի բանակներէն երեսուն վաշտ պիտի ղրկուի, բոլոր անհրաժեշտ կազմածներով։

⁂ Էպհար շրջականները հանդարտութիւն կը տիրէ, բայց Հօտէյտէն լուր չկայ բնաւ։

ԱԶԳԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

Սելանիկէն Օսմ. Լոյտ կը գրեն դեկտ. 30 թուով. «Հոս ամէնուն կողմէ կը գնահատուի Օսմ. Քօնֆէտէրէյի կողմէ եղած ջանքերը՝ իսլամ և քրիստոնեայ տարրերուն միջեւ մերձեցում մը առաջ բերելու համար։ Բայց այդ մերձեցումը իր ճշգրիտ արժէքով չի գնահատուիր։ Երկար ատենէ ի վեր պարզուած է թէ Մակեդոնիա այն ատեն միայն իր անդորրութիւնը պիտի գտնէ, երբ բոլոր Օսմանցիներուն հաւասարութիւնը, Սահմանադրութեամբ երաշխաւորուած, մեռեալ տառ չմնայ։ Շատոնց յոյս կար որ կառավարութիւնը այդ ուղղութեամբ պիտի գործէր, ապացուցանելու համար թէ կ'ուզէ վերջնականապէս մէկդի դնել ոչ-իսլամները իբր ստորադաս նկատող դրութիւնը։ Ի զուր սպասեցին այդ ապացոյցներուն, որոնք ոչ-իսլամներուն կասկածոտութիւնը պիտի փարատէին։ Զօրակոչով դիտուեցաւ որ մեծ յուզում առաջ բերած է սա պարզ զրոյցը թէ կարգ մը պաշտօններ քրիստոնեաներու պիտի յանձնուին։ Ասկէ կրնայ մակաբերուիլ թէ հայրենասիրութիւնը և կրօնքը իրարմէ չեն կրնար զանազանել։ Այդ յուզման պատճառ ոչ-իսլամ ժողովրդեան կրած տպաւորութիւնը գոհացուցիչ չէ։ Իրաւամբ կ'ըսուի թէ կառավարութիւնը, որ ոչ-իսլամները կարգ մը պաշտօններու կոչելու որոշում տուած է, պէտք է այդ ծրագիրը գործադրէ առանց ակնկալելու քննադատութեանց։»

ՏԱՆՋԱՆՔՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Մասնաւոր յանձնաժողով մը կը քննէ գաղթական քամհէի ձեռքով լուծած անդամներուն տանջանքներ տրուած ըլլալու խնդիրը։ Յանձնաժողովը յանձ է Պատերազմական Ատեանին անդամները, այդ Ատեանի բանտին տնօրէնը ու պաշտօնեաները և ուրիշ քանի մը անձեր։ Արդ., մինչեւ հիմա հաստատուած չեն եղած ամբաստանութիւնները։ Պատերազմական պաշտօնատան մէջ մասնաւոր կը նկատեն տանջանքներու խնդիրը։ Սակայն քննիչ յանձնաժողովը պիտի շարունակէ իր հետազօտութիւնները և արդիւնքը պիտի հաղորդէ Երեսփ. Ժողովին։ Քննութիւն կատարող պաշտօնեաներ իբր անաչառ և ուղղամիտ զինուորականներ ճանչցուած են։ Քննութիւնը առաջ կը տարուի պատերազմական նախարարին անձնական հսկողութեան տակ։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԷՄԷՆԻ ՄԷՋ

Հօյտէի արշաւախումբին հրամանատար Սամի փաշա յունուար 3 թուով հեռագիր մը ուղղած է, որուն համաձայն, այն շարժուն զօրախումբերը որոնց պաշտօնն էր հետապնդել վաչկատուն ցեղերը, թալլուած գոյքերը և ապրանքները չվերադարձնելնուն համար, անապատին մէջ մխրճուած են։ Զինուորները եռ մզած են ըմբոստները։ Ըմբոստութեան գրգիչները, Ապտիւլգատէր Մէճալի ու Իպրահիմ-էլ-Մէճալի, ինչպէս նաեւ վաթսուն ապստամբներ ձերբակալուած են։ Բէյլքի հիւսիսային կողմը ապստամբութիւնը վերջացած կրնայ նկատուիլ։ Հաւաքական ղրկուած ջոկատները մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտան։ Մօտ օրէն այդ կողմերը պիտի վերահաստատուի բարեկարգութիւնը։

ԿԱՅՍ. ՆՈՒԷՐ

Սուլթանը 200 ոսկի նուիրած է, մայրաքաղաքիս կարօտեալներուն բաշխուելու համար ձմրան առթիւ։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնը կարօտեալներու ցանկ մը կը պատրաստէ։

ԴԱԴԱՐԵՑՈՒՑՈՒԱԾ ԼՐԱԳԻՐ

Պատերազմական Ատեանը անպայման դադարման դատապարտեց երգիծական Կարէ թերթը, Սէր-Փէտիհ երեսփոխան Փուլօ էֆ.ի դէմ անպատշաճ լեզու մը գործածած ըլլալուն համար։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՕՐԷՆՔԸ

Դրոշմատուրքի նոր օրէնքին պատրաստութիւնը աւարտած է։ Այս շաբթու ելմտական նախարարութեան պիտի ղրկուի։ Նախարարաց Խորհուրդի մէկ որոշման համաձայն, այդ օրինագիծը Երեսփ. Ժողովին պիտի ներկայացուի այս տարի։

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ

Այս տարի ցորենի բերքը շատ առատ եղած է Անատոլուի մէջ։ Սակայն այդ առատութիւնը չէ ազդած ցորենի գնոյն վրայ։ Ալիւրի պարկին գինը 81 ղրուշ է հիմա։ Այդ պատճառաւ հացին գինը 45 փարայէն վար չիջնար։ Ալիւրի պարկը 74 ղրուշ իջնելու է որ հացին գինը 5 փարա զեղչուի։ Քաղաքապետ Սուպհի պէյ ամէն օր աչքէ կ'անցընէ ալիւրի գնոյն պաշտօնական ցուցակները։

Մ. ԵՒ Յ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. և Յ. կուսակցութիւնը իր վերջին օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ ռուս-գերման համաձայնութեան խնդրով։ Արտաքին գործոց Նախարար Րիֆաթ փաշա Խորհրդարան երթալով՝ ներկայ գտնուեցաւ կուսակցութեան նիստին և գերման դեսպանին կողմէ այդ համաձայնութեան մասին տրուած բացատրութիւնները հաղորդեց։ Կուսակցութիւնը մեծամասնութեամբ որոշեց չհարցաքննել արտաքին գործոց նախարարը, այլ միայն հաւատալ ընել։ Քանի մը երեսփոխաններ կարծիք յայտնեցին թէ երկրին համար օգտակար պիտի ըլլայ մշակել Անգլիոյ բարեկամութիւնը։ Արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեց թէ Պաղտատ-Իսմայիլ պէյի Թանինի մէջ հրատարակած յօդուածը լաւ տպաւորութիւն առաջ բերած չէ անգլիական շրջանակներու մէջ։ Յօդուածագիրը պատասխանեց թէ իր յօդուածը լաւ չէ հասկցուած։

⁂ Րիֆաթ փաշա Մօնինկ Փօսթի խմբագիրներէն մէկուն յայտարարած է թէ Պոլսոյ գերմանական դեսպանին մէկ զեկոյցին վրայ չէ որ Բոսթամի տեսակցութիւնը տեղի ունեցած էր և թէ այդ տեսակցութիւնը ոեւէ արդիւնքի չէ յանգած առայժմ։ Նախարարը ըսած է թէ Երեսփ. Ժողովի շաբաթ օրուան նիստին մէջ հարկ եղած բացատրութիւնները պիտի տայ։ Րիֆաթ փաշա յարեց թէ օսմ. զինուորները Պարսկաստանէ քաշելու ոեւէ պատճառ չկայ։

⁂ Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Նիսիմ պէյ Մօնինկ Փօսթի ուրիշ մէկ խմբագրին յայտարարած է թէ պէտք է կասկածիլ Ռուսիայէն, որովհետեւ հոնկէ բխած են Բոսթամի տեսակցութեան լուրերը և թէ Թուրքիա սպասելէ զատ ուրիշ բան չի կրնար ընել առայժմ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

1299 և 1300 տարիներու զինուորները արձակուած են։ 1304ի և 1305ի զինուորները անոնց տեղ պիտի անցնին։ Գալով 1301, 1302 և 1303 տարիներու զինուորներուն, երեք ամիս միայն մարզանք պիտի կատարեն։ Ասոնք մարզանքէն ետք յետոյ այդ զինուորները պիտի կրնան իրենց գործերով զբաղիլ։

⁂ Պահեստիներու մարզանքի կանոնագիրը ... փոփոխութիւն մը կրած է։ Չորս շաբաթուան շրջանը անբաւական նկատելով՝ վեց շաբաթուան բարձրացուած է։ Անցեալ տարի զէնքի տակ կոչուած էր պահեստի զինուորներուն թիւն էր 70000։ Այս տարի 120000 պիտի ըլլայ անոնց թիւը։

ԱԼՊԱՆԱՑԻՆԵՐԸ

Կառավարութիւնը որոշած է 1500 ալպանացի ընտանիքներ տեղաւորել Քոսովայի նահանգին այն մասերուն մէջ, որոնք սահմանագլխին եղերքը կը գտնուին։ Ալպանիոյ մէջ կարծուածէն աւելի մեծ դժգոհութիւն առաջ բերած է Շէյխ-իւլ-Իսլամին այն արգելքը, որով բացարձակապէս արգիլուած է լատինական տառերուն գործածումը ալպաներէնի մէջ։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՑ ՍԻՈՆԻՍԹՆԵՐԸ

Բացի Սելանիկէն, Սքիւբի մէջ ալ սիոնիսթներու շարժում մը սկսած է։ Տեղւոյն հրեայ հասարակութեան պահպանողական ու յառաջդիմական տարրերուն միջեւ պայքար մը սկսած է սիոնիսթներու շարժումին հետեւանքով։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՑ ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲԵՐԸ

Անցած տարուան ընթացքին Մակեդոնիոյ մէջ զանազան ազգութեանց պատկանող 845 հրոսախումբեր երեւան ելած են։ Ասոնք 110 յարձակում գործած են, և ընդհարումներու միջոցին 130 հոգի սպաննուած են։ Ընդհարումներուն թիւն է 129, ուր 117 զինուոր մեռած և 252 հրոսակ մեռած են։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Օ. Թաքէօյի Իթթիհատ վէ Թէավիւն օսմ. ակումբին մէջ այս շաբաթ գիշեր, 9 յունուար, ընտանեկան շքեղ երեկոյթ մը պիտի տրուի։ Հաճելի անակնկալներ ու նորութիւններ, վայելք մրցումներ տեղի պիտի ունենան։ Քօթիյէօնն ալ խիստ զուարճալի պիտի ըլլայ։ Պարերը պիտի վարէ պարի ծանօթ ուսուցիչ Պ. Խաչատուրեան։ Մուտքի գինն է 10 ղրշ. մէկ երէց մարդու և երկու կնոջ համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՃՈՒՂՈՒՊՐԻՍԹՆԵՐԸ ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱՅ.— Բերայի Սըմաքէշ փողոցին մէջ մեծ գողութիւն մը կատարուեցաւ անցած գիշեր։ Ռուսահպատակ տիկին Լիլիի ապարթմանը գողեր մտնելով՝ դրամարկղը կոտրեր ու մէջը գտնուած երեք հազար ոսկին, շատ մը թանկագին առարկաներ և հազար ոսկի արժողութեամբ մանեակ մը գողցան։ Ոստիկանութիւնը կը կասկածի թէ ճաւզալարոզներուն, այսինքն «Ջուքեր, Վէր» ընկերութեան մէկ շահատակութիւնը եղած ըլլայ այս կարեւոր գողութիւնը։

ԱՏԱՊԱԶԱՐԻ ԳԱՅՄ.-ԳԱՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ.— Ատաբազարէն Սապանճէ հաղորդուած թղթակցութեան մը համաձայն, տեղւոյն գայմագամ Սըրրը պէյ սպաննուած է հետեւեալ պարագաներուն մէջ. Սըրրը պէյ, թղթակցութեանց քարտուղարին տունը գացած էր, կարգ մը խնդիրներու մասին խորհրդակցելու համար։ Այդ միջոցին սենեակ կը մտնէ Արթին անուն անձ մը և կարգ մը խօսքեր ընելէ յետոյ Սըլէյմանիէ անտառին խնդիրին համար, որուն մէջ շահ ունի, րէվոլվերը կը պարպէ գայմագամին և թղթակցութեանց քարտուղարին վրայ։ Սըրրը պէյ վայրկենապէս կը մեռնի և քարտուղարն ալ ածուկէն կը վիրաւորուի ծանրապէս։ Ոճրագործը ձերբակալուած է։ Ձեռնհաս պաշտօնատունը ոեւէ լուր չէ հասած այդ սպանութեան մասին։

ՇՆՋԱՀԵՂՁ.— Մարիքա անուն կին մը աւջի օր, Եէնիքէօյ, շնչահեղձ գըտնուեցաւ իր անկողնին մէջ։ Լաւ չվառուած փայտածուխին արձակած թունաւոր կազերէն շնչահեղձ եղած էր։

ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Անցած երկուշաբթի գիշեր գողեր մտնելով Թէրաքքըյէի Այա-Թրիաթքիս եկեղեցին, արծաթապատ սփռոց մը և երկու մեծ պատկերներ գողցան։

ԶԵՂԾԱՐԱՐ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ.— Արմաշի գաւառակի Նայիպը և Նախագահ Ատեանի նախագահը իրենց պաշտօններուն մէջ զեղծում գործած ըլլալով, դատաստանի պիտի ենթարկուին։

ԲՈԼՕՆԵՐ ՓՈՂՈՑԻՆ ՏՈՒԱՄԸ.— Իսֆահ պէյը սպանող խոսած Պէթրօ տակաւին բանտարկուած կը մնայ։ Իտալիոյ դեսպանը ոստաքին գործոց Նախարարէն պահանջած է որ Պէթրօ ազատ ձգուի։ Միւս կողմէ ռուսական դեսպանատունն ալ, որ Գորատագի գործակատարին բացակայութեան կը վարէ անոր գործերը, դիմումներ ըրած է Բ. Դրան մօտ, որպէսզի ազատ թողուի խոռութը։ Բ. Դրան կողմէ պատասխանուած է թէ քննութիւնը աւարտելէ յետոյ միայն կրնայ ազատ ձգուիլ ամբաստանեալը։ Սպաննուած Իսֆահ պէյի երկու ընկերները խիստ հարցաքննութեան մը ենթարկուած են Պատերազմական Ատեանին կողմէ։ Պատերազմական նախարարութիւնը Ա. զօրաբանակի հրամանատարին զեկուցած է թէ սպաները ի՛նչ ընթացք ունեցած են զօրանոցէն դուրս։

"Հի-Հի-Հի"
ԱԶԳԱՅԻՆ ԾԱՂՐԱԹԵՐԹ
Այսօր ամէն կողմ փնտռեցէք Հի-Հի-Հի
հեգինա-երգին 41րդ թիւը՝ նոխ ու
երեքալիր բովանդակութեամբ։
Ազգ. ծաղրանկարներ։
10 փր.։ Տարեկան
40 ղշ վեցամ.
սնայ 20։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Գ. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ 26ՐԴ ՆԻՍՏ

ՏՕՔԹ. ԱՐԻՖ ԻՍՄԷԹ ՊԷՅ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

ԹԱԳՐԻՐՆԵՐ ՌՈՒՍԵՒԳԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԲԱՐՁ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՈԽԱՆԱԿ 65Ի 60 ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ ՄՈՒԻՆ ՊԻՏԻ ՆԿԱՏՈՒԻՆ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը իր անդամներէն մէկն ալ կորսնցուց երէկ՝ յանձին Պրզայի երեսփոխան Տօքթ. Արիֆ Իսմէթ պէյի:

Խորհրդակցութեան միջոցին ժամը 12.10ին, յանկարծ լսուեցաւ թէ՝ Տօքթօրը յանկարծամահ եղած է Նրբանցքին մէջ: Հօճա Սալիհ էֆ. առաջարկեց նիստը փակել, բայց որովհետեւ դեռ վերջնապէս հաստատուած չէր մահը, նախագահը շարունակեց նիստը:

Դէպքը տեղի ունեցած էր հետեւեալ կերպով. Տօքթ. Արիֆ Իսմէթ պէյ պզտիկ անհանգստութիւն մը զգալով ուզած է դուրս ելլել. բայց հազիւ Նրբանցքին մէջ քանի մը քայլ կը յառաջանայ և կը հասնի Վարչական Դիւանին առջեւ, կը զգայ որ ոտքերը կը կծկտին և պիտի նուաղի. կը կանչէ Ժողովի սպասաւորներէն մէկը և ջուր կ'ուզէ, բայց դեռ գաւաթը ձեռքը չառած, գետին կը փռուի անկենդան վիճակի մը մէջ: Անմիջապէս տեղեկութիւն կը տրուի թէ՝ Ժողովին պաշտօնական բժիշկին և թէ բժիշկ երեսփոխաններէն Տաղաւարեան էֆ.ի. որոնք Արիֆ պէյի քով կը փութան և կը ջանան արուեստական կերպով շարժում տալ թոքերուն՝ շփելով բազկերակը և տաք երկաթներ մօտեցնելով սրտին. սակայն այս ամէնը անցան անօգուտ և կէս ժամ վերջը արդէն մեռած էր Պրզայի պատգամաւորը: Հանգուցեալը սրտի հիւանդութիւն ունէր եղեր: Տօքթ. Արիֆ պէյ, ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, վերջերս Վան և Էրզրում զրկուած բժիշկներուն յատկացուած գումարը չափազանց գտած և այդ առթիւ բաւական ծանր միջադէպ մը ունեցած էր Ներքին գործոց նախարար Թալաթ պէյի հետ: Հանգուցեալը, ինչպէս քիչ, Պրզայի երեսփոխան էր և Պրզացիք իրենց համակրութիւնը յայտնող հեռագիր մը զաւարկած էին դեռ քանի մը օր առաջ: Իր հազիւ քառասուն տարեկան կար. Երեսփ. Ժողովի ալ ողջամտական յանձնաժողովին նախագահն էր և Իթթիհատի կուսակցութեան ալ անդամ, բայց Թալաթ պէյի հետ ունեցած միջադէպէն յետոյ դուրս հանուած էր այդ կուսակցութենէն: Հին ռէժիմին եղած է Թաղապետական բժիշկ Պրզայի և խմբագիր Սալաֆի: Ցուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր:

⁂

Երեսփ. Ժողովը գումարուեցաւ երէկ ժամը 11ին նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի: Ներկայ էր պատերազմական նախարարը: Նախորդ նիստի ատենագրութիւնը վաւերացուելէ յետոյ, կարդացուեցան մէկ քանի թէզքէրէներ:

Կարդացուեցաւ նախ Շէֆիգ էլ Մուէյյէտ (արաբ) պէյի մէկ թագրիրը որով կը հարցնէր թէ ի՞նչ է Բոցտամի տեսակցութիւնը. այդ տեսակցութեան միջոցին Թուրքիոյ հետ կապ ունեցող կարգ մը խնդիրներ վճռաքանութեան նիւթ եղած են, կ'ըսէր թագրիրին տէրը, առանց Թուրքիոյ գիտութեան: Ցիշեալ երեսփոխանը կը փափաքէր որ արտաքին գործոց նախարարը այս մասին բացատրութիւններ տար Ժողովին: Ցետոյ կարդացուեցաւ նաեւ Քէօթահեայի երեսփոխան Ֆէյզի պէյի մէկ թագրիրը որ կ'ըսէր թէ Արեւելեան նահանգներու երկաթուղիներուն և տնտեսական կարգ մը խնդիրներու մասին տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած է Բոցտամի մէջ Օսմ. երկրին ապագային հետ սերտ առնչութիւն ունեցող այս խնդրի մասին, ի՞նչ ըրած է մեր կառավարութիւնը, թող բացատրութիւններ տայ: Ժողովը երկու թագրիրներն ալ, նոյն խնդրի մասին, ընդունեց հարցումի ձեւով և որոշեց որ շաբաթ օր արտաքին գործոց նախարարը Ժողովին առջեւ տայ հարկ եղած բացատրութիւնները՝ Բոցտամի տեսակցութեան մասին:

Ժողովը յետոյ շարունակեց զինուորագրութեան օրէնքին վիճաբանութիւնը: 7րդ յօդուածին վիճաբանութիւնը նախորդ նիստին կէս մնացած էր, քանի որ կարգ մը երեսփոխաններ և ի մասնաւորի Կիւմիւլճինէի Իսմայիլ պէյը կ'առաջարկէին ջնջել այդ յօդուածին այն մասը, ուր կ'ըսէր թէ՝ բարձ. վարժարաններու շրջանաւարտները իրենց վկայականները առնելէ յետոյ պէտք է տարի մը զինուորական ծառայութեան մէջ մնան:

Մ. Շէվքէթ Փաշա.— Երեսփոխաններէ ոմանք առաջարկեր են ջնջել բարձր. վարժարաններու շրջանաւարտներուն զինուորական ծառայութիւն կատարելը. ասիկա ճիշդ չէ. թէ ինչո՞ւ, հասարակ է որ պիտի բացատրեմ. Մեր կառավարութեան այսօրուան վիճակը սահմանադրական է. ասիկա ճիշդ է, բայց աս ալ ճիշդ է որ մենք այսօր դրամէն աւելի պէտք ունինք բանակի և բանակս ալ պէտք ունի սպայի. արդէն ի՛նչ ծառայութիւն որ կը մատուցանէ մեր մարմինս, նոյն ծառայութիւնը կը մատուցանէ սպան բանակին մէջ. առանց սպայի բանակ գոյութիւն չունի: Գերմանիա այսօր կրնայ չորս միլիոնոց բանակ մը հանել ի դէպ պատերազմի, բայց ասոր հակառակ ասիկա 150,000 սպայ ունի. բնականաբար այդ քան սպան գործօն ծառայութեան մէջ չի կրնար պահել, որովհետեւ անհուն ծախքի կը կարօտի այդ բանը. գործօն ծառայութեան մէջ գտնուող սպաներուն թիւն է 25,000, միւսները պահեստի են, որոնք ի դէպ պատերազմի զէնքի տակ կը կանչէ: Այսօր մենք հազիւ 15000 սպայ ունինք՝ ամէնքն ալ գործօն ծառայութեան մէջ. մեր պահեստի սպաներութիւնը շատ խեղճ բան է և անոնց ալ դեռ այս տարի պահեստի անունը տուի. ասոնք հանգստեան կոչուածներն են, որոնցմէ շատ բան կարելի չէ յուսալ՝ ի դէպ պատերազմի: Այս 15000էն զատ մեր բանակը այսօր պէտք ունի 10000 սպայի եւս. ո՞րկէ պիտի ճարենք. չենք կրնար մտնել նոր ծախքերու տակ, քանի որ չի ներեր մեր պիւտճէն. բայց պէտք ալ ունինք քանի որ բանակնիս օրըստօրէ կը աճի, վար չմնալու համար միւս երկիրներէն. մեր զին. վարժ.ը տարին հազիւ 5-600 սպայ կուտայ բանակին, մինչդեռ պէտքը լրացնելու համար տարին 1800ի մօտ սպայի պէտքը ունինք: Հետեւաբար թէ պիւտճէին վրայ նոր բեռ մը չաւելցնելու և թէ՝ պահեստի սպաներ ունենալու համար, որոշեցինք որ բարձր վարժարաններէ շրջանաւարտ էֆէնտիները տարի մը ծառայեն տեղւոյն բանակներու մէջ և հոն վարժուին սպայութեան թէ՝ տեսական և թէ՝ գործնական կերպով և անկէ վերջ առնենք ի դէպ պատերազմի միայն նկատուին իբրև պահեստի սպայ և կոչուին զէնքի տակ: Թէեւ մենք կը փափաքինք որ խտրութիւն չդնէինք բարձր կրթութիւն ստացողին և տգէտ գիւղացիին միջև և հաւասարապէս ամէնքն ալ կուզէինք զէնքի տակ կոչել՝ երեք տարի համար, բայց նկատելով որ մեր երկիրին մէջ դեռ կրթութիւնը ծաւալած չէ և հարկ է քաջալերել բարձ. վարժարաններ յաճախողները, միայն մէկ տարի որոշեցինք: Մեր ազգը մի՛շտ զինուորական ազգ մը եղած է. ամէն մէկը, նոյն իսկ ըլլայ անիկայ քաղաքային պաշտօնեայ կամ վաճառական, անհրաժեշտ է որ վարժուած ըլլայ զինուորական ծառայութեանց. մեր փրկութիւնը և ապագան զինուորականութեան մէջն է: Գալով այս միեւնոյն յօդուածին մէջ մուիններու առթիւ որոշուած տարիքին որ 65 է, ձեր առաջարկին համաձայն կը դիտենք որ հինգ տարին զեղչուի և 60 տարին լրացուցած ալ բերը այլեւս մուին չնկատուին:

Մեհմէտ Ալի պէյ (Ծարէկ) դիտել տուաւ որ Շէվքէթ փաշա, այդ յօդուածին ուժով, բարձր. վարժարաններէ շրջանաւարտները տարի մը պահեստի սպայութեան պիտի վարժեցնէ պարտաւորիչ կերպով. առով այդ մարդիկը, տարի մը վարժուելէ վերջ, ինչ գործով ալ զբաղին միշտ, ի դէպ պատերազմի, վախը պիտի ունենան թէ՝ զէնքի տակ պիտի կոչուին. մինչդեռ եթէ կանոնաւոր բանակին մէջ իբրև պարզ զինուոր իր մէկ տարուան ծառայութիւնը լրացնէ, բոլորովին ազատած կ'ըլլայ և Մէհմէտ Ալի պէյ առաջարկեց որ բարձր. վարժարաններէ շրջանաւարտներուն միայն երեք ամիս մարզանք բաւ համարուի:

Շէվքէթ փաշա պատասխանելով ըսաւ թէ՝ պարտաւորիչ չէ անպատճառ պահեստի սպայ ըլլալը. այլ կամաւոր է. ուզողը պահեստի սպայ կ'ըլլայ, չուզողը կը ծառայէ Նիզամիէ բանակին մէջ՝ իբրեւ պարզ զինուոր և ուզողն ալ պէտէլ կը վճարէ:

Ցետոյ կարդացուեցան կարգ մը թագրիրներ. ընդունուեցաւ այն թագրիրը, որ կ'առաջարկէր մուիններու 65 տարիքը 60ի իջեցնել: Ընդունուեցաւ նաեւ Րասիմ պէյի այն թագրիրը որով կ'առաջարկէր 7րդ յօդուածին մէջ աւելցնել թէ՝ ինչպէս որ ժամանակ բարձ. վարժարաններն իրենց ծրագիրն ու ուսուցիչներու վկայականները կրթ. նախարարութենէն հաստատելէ յետոյ, կրնան պաշտօնական նկատուիլ և ըստ այնմ այդ վարժարաններու շրջանաւարտներ միայն մէկ տարի կը ծառայեն, նոյնպէս երկրորդական (իտատի) մասնաւոր վարժարաններու շրջանաւարտներն ալ երբ նոյն վարժարաններու ծրագիրը հաստատուի կառավարութեան կողմէ, միայն երկու տարի կատարեն զինուորական ծառայութիւնը, ինչպէս որ 7րդ յօդուածին մէջ իրենց պաշտօնականութիւնը հաստատուած երկրորդական վարժարաններու շրջանաւարտներու մասին ըսուած է: Ժողովը, ինչպէս նաեւ Շէվքէթ փաշա այս թագրիրը ընդունելէ յետոյ զրկեց զինուորական յանձնաժողովին, որպէսզի ըստ այնմ կատարէ հարկ եղած բարեփոխութիւնը: Իսկ 7րդ յօդուածը Ժողովին կողմէ բարեփոխուեցաւ հետեւեալ կերպով.— «Զինուորական ծառայութենէ զերծ կը նկատուին՝ առաջին մասի զինուորագրուներէն անոնք որ կամ զինուորագրուած և կամ զինուորագրուելէ վերջ մուին կ'ըլլան, կամ հիւանդութեան հետեւանքով ազատ կարձակուին և կամ հօ. երրորդ տարիքը վաթսունը լրացած ըլլալով՝ զինուորութենէ ազատ կը կացուցուին, կամ պէտէլ վճարելով մարզանքը ամբողջ ուսած կ'ըլլան և դա 6րդ յօդուածին 5րդ հատուածին մէջ յիշուած վարժարաններէն մէկուն մէջ ուսումը աւարտելով՝ վկայական կառնան, ասոնք մէկ տարի զինուորութիւն պիտի ընեն. իսկ երկրորդական (իտատի) վարժարաններէ կամ ուսումնարաններէ վկայականներն ալ երկու տարի պիտի ընեն»:

Ցետոյ յաջորդաբար և շատ անկարեւոր փոփոխութիւններով ընդունուեցան 8, 9, 10 և 11րդ յօդուածները:

Ժողովին երկրորդ մասը ժամը 2ին նախագահը ատեանին վրայ ելլելով ցաւով ծանոյց Պրզայի երեսփոխան Տօքթ. Արիֆ Իսմէթ պէյի յանկարծամահ ըլլալը և ի նշան սուգի փակեց նիստը, ծանուցանելով նաեւ թէ վաղը (այսօր) Հայոց մեծ տօն ըլլալով Ժողովը նիստ չպիտի գումարէ ի պատիւ հայ երեսփոխաններուն:

Գրիթոր

ԱՐԵՒԵԼՔ Ս. Ծննդեան Եւ Աստուածայայտնութեան տօնին առթիւ ուրբաթ եւ շաբաթ օրեր չի հրատարակուիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՒՈՒՐ ՊԱՏՇԱՃԻ

Ցիսուս Քրիստոսի ծնունդը այսահա վաղուց մարդկային ազգի պատմութեան մեծագոյն իրողութիւններէն մէկն է: Քրիստոնէութիւնը, Հրէութեան ծոցին մէջ, անշուշտ մէկ քանի դարեր առաջ Դանիէլի ու Մակաբայեցւոց օրերէն ծնած էր արդէն՝ և կարելի է ըսել որ Փիլոն Աղեքսանդրիացի ու Եսսէականներ քրիստոնեաներ էին Յիսուսէն առաջ: Սակայն մեծ խաչեցեալը եղաւ որ իր հանճարին գերմարդկային ոյժովն ու իր արիւնովը նուիրագործեց և վերջնականապէս հաստատեց զայն, անոր տալով ապրելու և մեծնալու համար հարկ եղած տարերքը:

Ի՞նչ է Քրիստոնէութիւնը.— Մարդուս ընկերային գետնաքարը Նիւթականութեան և մարդկութեան ու հարստահարիչ Իշխանութեան դէմ, Խոնարհներու, ընկճուածներու, աղքատներու կրօնքն է այն գերազանցօրէն: Եւ ասոր համար է որ առաջին քրիստոնեաները մանաւանդ կիներն ու գերիները եղած են: Մասնաւոր գաղափար մը կրօնք է այն, այսինքն՝ մտքով ու բնակով աղքատներուն, հարստահարուածներուն, տառապեալներուն, մեղաւորներուն և յուսահատներուն կրօնքը: Անոր ստեղծուածային քարոզիչը գրեթէ այսպէս կ'որոշէր Քրիստոնէութիւնը:

«Երանի աղքատներուն, վա՜յ հարուստներուն» ասոր մէջ կը խտանայ Ցիսուսի գլխաւոր վարդապետութիւնը:

Աղքատ Ղազարոս Աբրահամու գոգը՝ իսկ մեծատունը Դժոխքին մէջ. ահա՛ թէ ինչպէս կ'որոշէ Ինք աստուածային արդարութիւնը:

Ցարութիւն մեռելոց, վերջին դատաստան և Արքայութիւն, ինչ գեղեցիկ ու երկնային յղացում մխիթարելու համար նեղ տառապող մարդկութիւնը: Եւ Ցիսուս կրցաւ այդ մխիթարանքը ստեղծել ու անոր շնորհիւ դարերով սփոփել թշուառները:

Ասոր համար Իր ծննդեան տարեդարձը նուիրական ու սիրելի պէտք է ըլլայ ամէն անոնց որոնք կը տառապին, կը յուսան ու կը հաւատան:

Անշուշտ աղազդայ վարժապետութեան և հատուցման այդ խիստ թէական յոյսը այլեւս շատերու համար մխիթարանք աւելի հեգնանք մըն է և յոյսէ աւելի տարակոյս մը, բայց նորէն Ցիսուս, իր կրօնքը պատմական շրջանը բոլորելէ ետքն ալ, մեծ ու անմահ պիտի մնայ, որովհետեւ ի՛նք ամենէն աւելի զգաց և զգացուց թէ Թշուառ ու անիրաւուած մեծամասնութիւն մը կար աշխարհիս երեսը որ իրաւունք ունէր արդարութեան և լաւագոյն կեանքի մը: Եւ չկրնալով միջոց մը գտնել այս աշխարհին մէջ իսկ արդարութիւնը գործադրելու և լաւագոյն կեանքը պատրաստելու իր երկնային կապոյտ երազը յղացաւ:

Հիմա, ուրիշներ, կ'ուզեն յետ մահու խոստացուած այդ արդարութիւնն ու երջանկութիւնը այս աշխարհի մէջ իրագործել և ընկերվարական դրութիւններով իրականութեան վերածել երազը: Այսպէս ուրեմն, ընկերվարական վարդապետութիւններու հիմնադիրները ուղղակի հետեւորդներն ու աշակերտներն են Ցիսուսի, և շատ աւելի հարազատ հետեւորդներ քան անոնք որոնք Իր անունովը կ'ուզեն տիրապետել մեր միտքերուն և հոգիներուն:

Այն օրն ուր երազն Իրականութեան փոխուի՝ Ցիսուս ճշմարիտ յաղթանակը պիտի տօնէ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ ՄԸ

Հայ արուեստագէտ մը Տիար Ցովսէփ Փուշմանեան, մեծ յաղթանակ մը տարած է Բարիզի համբաւաւոր գեղարուեստական դպրոցին տարեկան մրցման մէջ. Դպրոցը որուն մէջ կը կատարելագործէ իր գեղարուեստ ուսումը Բարիզի աշխարհահռչակ Ակադեմի Ժիւլիէնն է որ Ֆրանսայի մեծ արուեստագէտին անունով կը կոչուի. Բնական մեծութեամբ մարդկային մարմին մը նկարելու համար այդ համբաւաւոր դպրոցի ութսուն աշակերտները՝ որոնց ամէնն ալ փորձ արուեստագէտներ են մրցման մտան. Տիար Ցովսէփ Փուշմանեան անոնցմէ մէկն էր որ դեկ. 12ին սկսաւ իր պատկերը նկարել և դեկ. 19ին աւարտեց: Եօթը արուեստագէտ դատաւորներու վճռովը առաջին մէտալը հայ արուեստագէտին տուին, և իր գծած պատկերն ալ դպրոցը գնեց որ կախուի Ակադեմիին սրահին մէջ ի պատիւ որ ուսանողներ աշակերտի մը: Մեծ պատիւ մըն է այս հայ արուեստագէտին, պատիւ մը նաեւ Հայուն:

ՀԱՆՃԱՐ ՄԸ

ԱՐՁԱՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Փրովիտէնսի Տը Սէնտէյ Թրիպիւն թերթին մէջ ուրախութեամբ կը կարդանք Հայ արուեստագէտի մը մէկ գովասանական վերտառեալ խորագրին տակ: Կեանքը ազգերնը գտնուող Հրեշտակեանի Հայ երիտասարդ մըն է Ամերիկեան Մամուլի ուշադրութիւնը գրաւող յիշեալ արուեստագէտը, որ միայն 5-6 տարիներէ ի վեր հոս եկած է և իր կօշկակարի արհեստէն ցատկած է Արձանագործ արուեստագէտի ասպարէզին: Նախ կօշկակարի խանութ մը բացած և ապրուստ հանելու առիթ եղած է Փրովիտէնսի մէջ: Սակայն պատերն վրայ իր գծած կամ փորագրած նկարները տեսնելով Ամերիկայի բարեկամներ թելադրած են նկարչութեան կամ արձանագործութեան հետեւիլ: Հետեւապէս չորս տարիէ ի վեր հետեւած է Ռոտ Այլնտի Նկարչութեան Դպրոցին և Սգոլէռշիփ ընդունած է ճարտարապետական Դիզայնութեան ճիւղին մէջ: Հիմա արձաններ և քանդակներ յօրինելու եռանդն է, աշխատելով միեւնոյն ատեն վերկայական ատեան քաղաքին արուեստագէտի մէջ գործերը: Զինքը ուշադրութեան արժանացնողն եղաւ իր նոր չինել սկսած Փրովիտէնսի քաղաքապետին կիսարձանը որու պատկերն ալ հրատարակած է թերթը արուեստագէտին հետ միասին: Պ. Խաչատուր Հրեյեանեան չինած է նաեւ Ռաֆֆիի մարմարէ կիսարձանը: Թերթին յօդուածը այսպէս կը վերջանայ:

«Այս ժրաջան Հայը հանճար մըն է, որու կարողութիւնը ոչ ոք կրնայ ուրանալ: Հանճար մը որ երեւան եկած է բնական տաղանդի վրայ աւելցած ժիր աշխատութեամբ և յարատեւ ուսումնասիրութեամբ: Եթէ այսպէս շարունակէ իր մեծնալուն սահմանները պիտի ընդարձակին»

ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Մայր-Եկեղեցիի փոխ-աւագերէց Տ. Եղիշէ քհյ. վախճանեցաւ:

ԼՍԱՐԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Լսարեան Սանուց յունուար 23ի մեծ ցերեկոյթին քուարթեթով մը պիտի մասնակցին նաեւ Պարոններ Հրանդ Աճէմեան (ջութակ) Եդուարդ Մաթէոսեան (թաւջութակ) և Արիս Ցակոբեան (ջութակ):

ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Այս թատերախումբը որուն կը մասնակցին Թրքահայ բեմի ծանօթ դերասաններ և դերասանուհիներ՝ Ս. Ծնունդի Բ. օրը, Բերա, Օտէոնի մէջ կուտայ իր առաջին ցերեկոյթը: Կը ներկայացուի՝ Մէլեաքի ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ տասը 5 արարով, և զաւեշտ մը: Դարձեալ կ'արտասանուի ա բրօբօ մը՝ դերասաններու և Հայ Թատերախումբի մասին:

ՍԻՆԷՄԱ-ՕՐԻԱՆԹՕ

Շաբաթ, կիրակի և երկուշաբթի օրերուն համար նոր յայտագիր մը պատրաստուած է. Հետաքրքրաշարժ ու զուարճալի տեսարաններ պիտի ներկայացուին: Գիները չափաւոր են:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

12 3/4

ԿԻՒՆ ՏՕՂՏՈՒ

ԿԻՒՆ ՏՕՂՏՈՒ վաճառատունը, որ հրապարակին վրայ մեծ համբաւ շահած է, պատիւ ունի ծանուցանելու իր բազմաթիւ յաճախորդներուն և պատուարժան հանրութեան թէ պօնէթրրիի վերաբերեալ ձմրան եղանակին յատուկ ապրանքներ բերել տուած է վերջերս: Վաճառատան նշանաբանը ըլլալով 12 զրուշ 30 փարայի վաճառում, շատ մը ապրանքներ կարելի է գնել այդ գումարին փոխարէն. ինչպէս Քաշ-քօրսէ, Թաշկինակ, Բուրդէ Ժիլէներ, Սեղանի և Արդուզարդի Սփռոցներ, Գուլպաներ, Ձեռմակեղէններ, Ծածկոյթներ, Անկողնի Սաւաններու կտաւներ, այրերու Շապիկներ, Կեռօձիքներ, Փողկապներ, Անուշահոտութիւններ եւայլն, եւայլն:

Կը բաւէ ակնարկ մը ձգել ԿԻՒՆ ՏՕՂՏՈՒի վաճառատուններուն մէջ, Պոլիս, Եէնի Ճամի փողոց, Ֆէսճեան խան, և Բերա, Տէօրթ Եօլ Աղզը, թիւ 440 իր մասնաճիւղը, համոզուելու համար մեր ըսածին ճշմարտութեանը: 17

ՔՈՒՐԹԷՍԻ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

4, Բերա, Թիւնէլի դիմաց, 4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՀԱՒՈՐՈՒՄ ՃԱՇԱՍՐԱՀԻ ՆՆՋԱՍԵՆԵԱԿԻ ԵՒ ՀԻՒՐԱՍՐԱՀԻ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ ԵՒ ՕԹՈՑՆԵՐ

Կարասի գնելէ առաջ մեր վաճառատունը այցելեցէք: Գիները խիստ չափաւոր եւ անմրցելի են: Այցելութիւն մը կը բաւէ համոզուելու համար: 52—12

Ս. ՄԱՆՏԷԼԻՏԻՍ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ-ԴԵՐՁԱԿ

ԴԱԼԱԹԻԱ, ՎՕՅՎՕՏԱ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 103

Սոյն Վաճառատան մէջ այրերու յատուկ ամէն տեսակ ձեւաւոր հագուստներ չափու վրայ կը կարուին դիւրամատչելի գիներով: Կերպասեղէնները անգլիական ապրանք ըլլալով թէ՛ տոկուն են և թէ առաջնակարգ:

Միակ այցելութիւն մը կը բաւէ համոզուելու համար թէ սոյն Վաճառատան գիները գոհացուցիչ են և հագուստները ձեւաւոր: 2

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՍՊԱՌՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Ընդդիմադիր երեսփոխան Լութֆի Ֆիքրի պէյ, երէկ Խորհրդարանի Նրբանցքներուն մէջ խմբագիրներու յայտարարեց թէ քանի մը օր առաջ Սելանիկի Նամակատան կնիքովը առած է նամակ մը, չափազանց նախատական ոճով մը գրուած: Այդ նամակին մէջ Լութֆի Ֆիքրի պէյի հասցէին ուղղուած կարգ մը հայհոյութիւններէ յետոյ, ըսուած է թէ յիշեալ երեսփոխանը իրաւունք չունի երկրին փրկութեան հետ խաղալու. ի մէջ այլոց սա տողերը կը պարունակէ նամակը. «կամ շնորհքով աշխատէ՛ և կամ կորսուէ՛ գնա՛»: Նամակագիրը կը յարէ թէ ինք չի պատկանիր Իթթիհատին այլ մանր աչքը առած ֆէտայի մըն է: Նամակագիրը կ'սպառնայ սա խօսքով. «հախէթ կուգանք»: Նամակը ստորագրուած է. «Օ պիլտիրիրդը»: Այս ոճով նամակ մը ստացած է նաեւ Էտիրնէի Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք պէյ: Այդ նամակը ուղղուած է երեք հոգիի անուան, Լութֆի Ֆիքրի, Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք և Կիւմիւլճինէի երեսփոխան Իսմայիլ պէյերու: Այս վերջին նամակը, աւելի կիրթ ոճով գրուած, դարձեալ կը յանձնարարէ երկրին օգտին համար աշխատիլ: Նամակը ստորագրած է. «Ռումէլիցի մը»:

ՏՕՔԹ. ՐԻԶԱ ԹԷՎՖԻՔ ՊԷՅ ԵՒ ՕՍՄ. ՔՈՄԻԹԷՆ

Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք պէյ այսօր կը մեկնի Սելանիկ, Օսմ. Քօմիթէին կեդրոնին հետ տեսակցութիւն մը ունենալու համար Մ. և Ց. կուսակցութեան մէջ ծագած վէճին վրայ: Տօքթ. Րիզա Թէվֆիք պէյ այս առթիւ պիտի յայտարարէ թէ ի՛նչ բանէ ծագում կ'առնեն կառավարութեան դէմ տիրող դժգոհութեան պատճառները:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԷՄԷՆԻ ՄԷՋ

Բ. Դուռ հասած հեռագիրներու համաձայն, նոր ընդհարումներ տեղի ունեցած են ըմբոստներուն և զինուորներուն միջեւ, Եզհայի շրջակաները: Կռուի միջոցին քանի մը չէյխեր սպաննուած են:

⁂ Զրոյց կը շրջի թէ Սանաա պաշարուած է ապստամբներուն կողմէ:

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Կարգ մը շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ յառաջիկայ շաբթու նախարարական տագնապ պիտի ծագի:

ՆՈՐ ԾԵՐԱԿՈՅՏԱԿԱՆ

Սապահի խմբագրապետ Տիրան էֆ. Քէլէկեան, Ալպանացի երեւելի Տուսա էֆ., Բ. Դրան նախորդ թարգմանիչ Տավուտ էֆ. և Իզմիրի երեսփոխան Արիսթիտի փաշա ծերակուտական անուանուեցան, կ'ըսէ Սիասէր անուն օրաթերթը:

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Արտասահմանի Օսմ. դեսպաններէն հասած տեղեկութիւններ կը հաւաստեն թէ ռուսեւգերման համաձայնութիւնը կնքուած պարսկական երկաթուղիներու շինութեան մասին:

⁂ Թայմզ յօդուածի մը մէջ կը քննադատէ ռուսեւգերման համաձայնութիւնը և բուռն կերպով կը յարձակի Գերմանիոյ վրայ, առանց Թուրքիոյ իմաց տալու այդ համաձայնութիւնը կնքած ըլլալուն համար:

ՔՈԼԵՐԱՅԻ ԴԷՊՔ ՉԿԱՅ

Երէկ ալ մայրաքաղաքիս մէջ քոլերայէ ոև է դէպք չպատահեցաւ:

ՏՕՔԹ. ՄԱԽՕԽԵԱՆ

ԲԵՐԱ, ԹԷՓԷ-ՊԱՇԻ

Տօքթ. Մախօխեան վերջնականապէս վերադառնալով Կ. Պոլիս, հիւանդներ կ'ընդունի ժամը 1էն 4 (Ը. Ե.) Բերա, Թեփէ-Պաշի, թիւ 15 բնակարանը: 4—20

ԳՈՐԳԵՐ
ՉԻՆԱԿԱՆ ՓՍԻԱԹ
(ՉԻՆ ՀԱՍԻՐԸ)

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ՎԵՐՄԱԿՆԵՐ
ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍԹՕՐՆԵՐ

ՄՈՒՇԱՄԱՅԱ, ԼԻՆՕԼԷՈՄ, ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԾՈՊԵՐ (ՍԱՉԱՔ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՐՕ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Բերա, Ճիչակ ճամբայ, Բասամ Անաթոլի,— Կալաթա, Նէնի ճամի, 14, Թիւնէլի կից,—Պոլիս, Ֆինճանճըլար, 33, 35, 37

29—36

ԼՈՆԺԻՆ

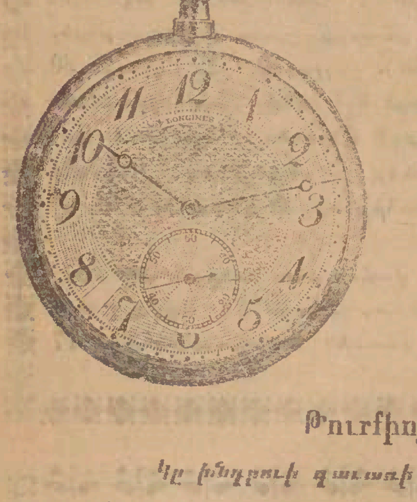

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՄԻԱԿ ԱՄԵՆԱՐՆՏԻՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ, պաշտօնապէս ընդունուած Օսմ. Պատերազմական Նախարարութենէ, Միացեալ-Նահանգներու, Իտալիոյ և Ճափոնի ծովային նախարարութիւններէն, Անգլիոյ, Ռուսիոյ, Սերպիոյ և Քանատայի երկաթուղեաց վարչութիւններէն, ինչպէս նաև Արժանթինի ելեկտրական թրամուէյներու ընկերութիւններէն և բազմաթիւ ուրիշ ոչ նուազ կարևոր վարչութիւններէ։

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ-ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

5 Մեծագոյն մրցանակներ.—Անվերս (1885), Բարիզ (1889), Պրիւքսէլ (1897), Բարիզ (1900), Միլան (1906),
2 Արտակարգ մրցման, անդամ ժիւրիի.— Ժընէվ (1896), Թուրին (1899).
5 Ոսկի մրցանակներ, 50է աւելի ուրիշ մրցանակներ Նէօշադելի եւ Քիւի դիտարաններէն։
16 Շքադրամներ.— Բարիզ, Վիեննա, Ֆիլատելֆիա, Անվերս Ամսթերտամ, Չիքակօ, ևն., ևն.։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ **ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ** Մեծ Շուկայ, Մահճազաճըլար, 44—46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի զգուշալ մէջ սոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտք ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ ղրկել իրենց ապսպրանքները, յապաղումներ չենթարկուելու համար։
Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ։ 50—15

ՏՕՔԹՕՐ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի Բժշկական Համալսարանի Ակնաբուժական Կլինիքին մէջ մասնագիտութիւնը կատարելագործած և Գէնզվէնի հիւանդանոցին մէջ իբրեւ ակնաբոյժ երկար փորձառութիւն ստացած, մեծ խնամքով կը դարմանէ աչքի ամէն հիւանդութիւններ։ Շիլերը (ցաշի) կը շտկէ առանց գործողութեան և ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած Բրօֆ. Ժաւալի գործիքով կարճատեսներու և հեռատեսներու յատուկ և փայլուն ցուցնող ակնոցներ կուտայ. Թրախոմ ըսուած ախտէն առաջ եկած աչքի հիւանդութիւնները՝ երակներուն մէջ նոր դեղ մը ներարկելով արմատապէս կը դարմանէ, և առանց ցաւ պատճառելու կը կատարէ խաթառակի (քէթալէ) և աչքի վերաբերեալ ամէն տեսակ գործողութիւն։ Տեսողութենէ զուրկ և ամէն աչքերուն տեղ բնականին յար և նման արուեստական աչքեր կը զետեղէ։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր Գաղշէ-Գաբու, Համիտիէ Ճէպիլին դիմաց Իւթիւճեան դեղարանը կէսօրէն վերջ Բերա, Շիշակ ճամբայ, Ելլենական հիւպատոսարանին դիմաց 91 թիւ դարմանատունը։ Ուրբաթ օրեր նոյն դեղարանը իսկ երեքշաբթի օրերը ցերեկէն վերջը իր տունը դիմող հիւանդները ձրիաբար կը դարմանէ։

50—19

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Բերա, Շիշակ ճամբայ Թագսիմի Ֆրանս. հիւանդանոցին մօտ 52 թիւ աբարդըման։

ԻՆՉՊԷՍ ՓԱՅԼԱԿԸ
ԿԸ ՄԱՔՐԷ ՕԴԸ
ՆՈՅՆՊԷՍ
ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՄԱՔՐԷ ԱՐԻՒՆԸ

ՄԻԱԿ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԵՒ
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՌԱ
Ղալաթիա, Սէն Բիէր խան
Թիւ 25—26

ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ ՄԱՔՈՒՐ ԱՐԻՒՆ,
ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՈՐՈՎ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԿՐԵՑԷՔ
ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻ
ՈՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է ՏՕՔԹ. ՐԻՉԱՐՏՍԸՆԻ
ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ՄԱՐՏԿՈՑՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՄԲ

ՓՈՐՁԵՑԷՔ
ԲՆՈՒԹԵԱՆ
ԴԱՐՄԱՆՆԵՐԸ

Ամէնէն ապահով, յաւագոյն և ամենաազդու դարմանն է հետեւեալ հիւանդութիւնները բուժելու համար, որոնք արեան անմաքրութենէն առաջ կուգան.—Գիրութիւն, յօդացաւ, յօդատապ, յօդերու այտուց, ջղացաւութիւն, անկարողութիւն, ջղային տկարութիւն, կիներու հիւանդութիւններ, խոցոտուք, սիֆիլիս, գլխու ցաւ, յիշողութեան նուազում, նիհարութիւն, կիներու տկարացումը ևայլն։

ԵԼԵՔՏՐԱԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳՕՏԻԻՆ գինն է ֆրանք 40 Թիւ 1. ֆրանք 50, Թիւ 2. ֆրանք 75, Թիւ 3։ Կը ծախուի Գրանմաղազ Ֆրանսէզ, Ս. Ռըպոլ, Սիթի Բուժէլի, Բերա և Պօն Մարշէ։

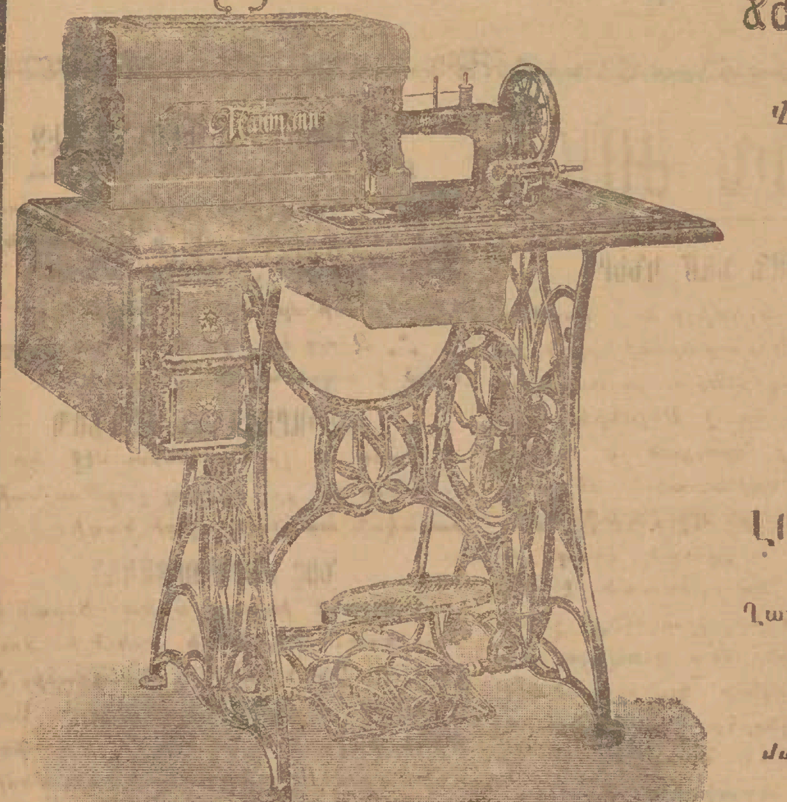

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ

ՎԱՅԵԼՉՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՑԱԾ

ՆԱՈՒՄԱՆ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻՍ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԽՈՍԿԱՊԷՍ

ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՁՐԻ
ԼՈՒՐՋ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԵԴՐ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ղալաթիա Խիւտավէնտիկեար խան թիւ 3, 4—14, 15
Մթերանոց Պէշիկթաշ, Աճարէբլէր թիւ 44

Մօտերս մասնաճիւղեր պիտի բացուին
մայրաքաղաքիս զանազան թաղերուն մէջ
ԲԵՐԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ՁԱՎՈՒԾ ՕՂԼԸՐԻ

Ծիկարի Թուղթը
[illegible] ՄԱՂԱԶԱՆ ՆԻՉ
Թիւ 14

Խարդախներ մարքայով ծանօթ մեր սիկարի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Անոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կից թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը ծախեն մեր բնօրինակ թուղթերուն տեղ։ Ծխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկարի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարախանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին տպագրութեան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աւստրօ-ամերիկեան
(Cie de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը երկին սրահակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան.

Ղալաթիա, Շարապ իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց և Արապեան խանին վերեւ թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒԶԻ

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐԻՒՐԻՆ 20—25
ԱԾՈՒԽԻՆ, ՀԱՆՔԱԾՈՒԽԻՆ, ՔՕՔԻՆ,
ԱՆԹՐԱՍԻԹԻՆ ԵՒ ՎԱՌԵԼԻՔՆԵՐՈՒ
ՎՐԱՅ
ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՌԱ
ՍԷՆ-ՓԻԷՐ ԽԱՆ ՂԱԼԱԹԻԱ Կ.ՊՈԼԻՍ

Գործակալներ, բաժանիչներ կը փնտռուին քաղաքին, արուարձաններուն և գաւառներուն համար.

Վերոյիշեալ ապրանքները Պօն-Մարշէի մէջ կը ծախուին։

ԼԱ "ԲՐԷՎՈՒԱԵԱՆԹ"

ԿԵԱՆՔԻ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՐԱԳԱՅԻՆ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1899ԻՆ

Անհատական ձեռնարկութիւն, որ կը գործէ ֆրանսական կառավարութեան հակակշռին ներքեւ.—Վարիչն է կեանքի փոխադարձ ապահովագրութիւններու ընկերութեանց երաշխաւորութեան և [illegible] ընկերութեան անունով ընկերութիւնը

ՈՐ ՈՒՆԻ 3.000.000 ՖՐԱՆՔ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ, 3, ՏԷԹՊՈՒ ՓՈՂՈՑ, ՓԱՐԻԶ

Ապահովագիրներ ամէնուն մատչելի, ամիսը 5 ֆր.էն սկսեալ վճարումով

Պանք տը Ֆրանսի մէջ 1910 Հոկտ. 15ին դրուած գումար՝

22,000,000 ՖՐԱՆՔԻ ՄՕՏ

Ամէն տեսակ տեղեկութիւններու համար դիմել Կ. Պոլսոյ Տնօրէնութեան
ԿԱԼԱԹԱ
ԹՕՓՀԱՆԷԼԻ [illegible]

Տնօրէն
Թ. ՌԷՊՕՒԼ

72—21

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՓԱՐԻԶ
1828-1829

1828
L'UNION
DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՓԱՐԻԶ
9, ՊԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնաս	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստը գումարն 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալաց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ [illegible] ԳԻՐԱՔԱՆՉ [illegible] Ընկերութեան պայմանները Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, որոնցմէ նշանաւոր ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ ԽԱՌՆ ԴՐԱՄՕԺԻՏ, ևլն. ևլն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԵՕՒԷՐԼԵԱՆ
Փոխ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ [illegible]
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ [illegible] քաղաքաց մէջ։

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, թիաֆօնսօսֆօքիի, պոլօ սօֆօքիի, էօզօֆակօսֆօքիի ու ամենէն նորանոր մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հնչած ցաւերը, [illegible] ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը շտկէ նորանոր գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի նշիկները (պատէմճիք) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէսօր Գաղշէ-Գաբու, Համիտիէ Ճէպիլի դէմ, Արիք Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէսօրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշակ ճամբայ, Թագսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին մօտ, Թիւ 52 աբարդըման։

Հինգշաբթի օրերը կէսօրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 9—5

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

2 հատոր զեղչեալ 100 ղշ.-ի մինչեւ Ցնվր. 15

1900 ՍԵԾԱԴԻՐ ԵՌԱՍԻՒՆԱԿ ԷՋԵՐՈՎ

Այս պատկերազարդ համայնագիտարանը զոր ամէն ֆրանսերէնի ուսանող կը ցանկայ ունենալ, կաղանդի առթիւ զեղչուեցաւ ի դիւրութիւն զայն նուիրող ծնողաց և վարժարանի տեսչութեանց, որոնց կը միայ օգտուիլ այս զեղչէն առիթէն։

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԸԼ ԲՐՕԹԷՔԹՕՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է Ճէյմս Պիլտինկ Չէրչ Սթրիթ։

Ընկ. դրամատունն է Տհը Լօնտօն էնտ Բրովէնշըլ Պանք-Լիմիթըտ, 42 Բասըլ Սթրիթ, Լիվըրբուլ։

ՏՀԻ ՆՕՐԹ ԻՍԹԸՐՆ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Ընկ. կեդրոնատեղի.—Պանք Չէմպըրս, Պօնտսկէյթ Տարլինկթըն
Ընկ. դրամատունը.—Տհի Լօնտօն Ճօյնթ Սթօք Պանք Լիմիթըտ-Տարլինկթըն

Վերոյիշեալ Ընկերութիւնք իրենց անհաւասար ուղղամտութեան և արդարասէր ու պատրաստակամ հատուցմանց համար [illegible] կ'ապահովագրեն հրդեհի դէմ ամէն տեսակ շէնքեր և ապրանքներ, ամենանպաստաւոր պայմաններով և ամենէն աժան գիներով։ Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց։ Ապահովագրական ընկերութեանց համաձայնութեան (սինտիքա) դուրս կ'աշխատին։

Արեւելքի ընդհանուր Տնօրէն (Manager)
ՎԻՔԷՆ Ա. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ
Secretary
ԵԴՈՒԱՐԴ ՃԱՊԵԱՆ

Կալաթա, Իլիտտի խան, թիւ 7, 8
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու մէջ։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տարեկ.	108	ղշ.
» » » վեցամսեայ	60	»
Գաւառներու համար տարեկ.	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Արտասահմանի համար տարեկան	35	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. [illegible]

Արտօնատէր՝ ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ